

יד מהרש"א

מסכת פסחים

פרק אור לארבעה עשר

חלק א'

מדף ב. עד דף ז:

December 25, 2011

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

ד.ב.	ד.ב.	4
	רש"י ד"ה הבקר אור כתיב ותוס' ד"ה וכדרב יהודה	4
	תד"ה אור לארבעה עשר ובא"ד דאי מותר להשהותו	5
	רש"י ותוס' ד"ה בכי טוב	7
	רש"י ותוס' ד"ה וכאור בקר יזרח שמש	8
	תד"ה והא קיימא לך ובא"ד ולא קשה	9
	ד.ב.	11
	רש"י ד"ה אי פשיטא לך	11
	תד"ה מאימתי י"ד אסור בעשיית מלאכה וד"ה ראב"י אומר	13
	ד.ג.	16
	תד"ה ת"ל ביום	16
	ד.ג.	18
	רש"י ד"ה וכל היכא וד"ה רכבת כתיב	18
	רש"י ד"ה רכבת כתיב	22
	תד"ה שמץ פסול	23
	גמ' מי קא ספו לך מן האליה כן	24
	ד.ד.	26
	גמרא וכי תימא ותד"ה שנאמר וישכם	26
	תד"ה אבא קיים	29
	תד"ה שנאמר	31
	תד"ה אם משמסר	32
	ד.ד.	33
	גמ' והב"ע דמוחזק לך	33
	תד"ה המשכיר בית	35
	תד"ה וכתוב אך ביום הראשון תשביתו	36
	תד"ה ואימא לרבנות ורש"י ד"ה אך חלק	38
	ד.ה.	42
	גמ' רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע כו' רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ כו' ותד"ה למעוטי	42
	חולו של מועד ותד"ה כדתני דבי ר' ישמעאל	42
	ד.ה.	47
	תד"ה משום דכתיב לך לך תרי זימני ובא"ד אבל עוד קשה לי	47
	ד.ו.	50
	תד"ה בהמת ארנונא	50
	תד"ה ייחד לו בית	53
	רש"י ד"ה דעתו לחזור כו' אפילו מראש השנה נמי	55
	ד.ו.	58
	גמ' דאלת"ה כלל ופרט כו' ותד"ה אבל בחד ענינא וד"ה אבל בתרי עניני	58
	תד"ה ודעת' עליו'	62
	תד"ה משש שעות ולמעלה	64
	ד.ז.	66
	גמ' הב"ע כגון שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר כו'	66
	תד"ה לפני סוחר' בהמה כו'	68
	ד.ז.	70

תד"ה בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע ותד"ה לא סגי	70
תד"ה על הטבילה	74

רש"י ד"ה הבקר אור כתיב ותוס' ד"ה וכדרב יהודה

בפירש"י בד"ה הבוקר אור כו' ולפי דרכו למדך הכתוב ד"א כו' שהמתינו עד שהאיר המזרח כדרב יהודה כו' עכ"ל מפרושו נראה דהשתא דמפרש לה כמאן דאמר צפרא נהיר דהיינו עד שהאיר המזרח ולא מעמוד השחר ה"ל כדרב יהודה דיצא אדם בכי טוב דהיינו מנץ החמה משא"כ כדבעי למימר מעיקרא דאור שם דבר הוא דהיינו יממא דה"ל מעמוד השחר כדילפינן מקרא דעזרא דמעמוד השחר יום הוא ורב יהודה לא קאמר הכי אלא מנץ החמה כן נראה מפרושו והתוס' לא כתבו כן וק"ל:

- 1) פסוקים
 - a) הבוקר אור והאנשים שולחו
 - b) ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה (נחמ' ברם בספר מהרש"א נדפס עם עזרא)
- 2) משנה
 - a) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ
- 3) מהרש"א as explained by גמרא
 - a) לילה in the משנה "אור" says that רב יהודה is a noun that means
 - b) קשיא
 - i) Presumably
 - (1) the אנשים were שולחו at עלות השחר which is the beginning of יום in the פסוק in עזרא
 - (2) this proves that אור is a noun that means day - not night
 - c) רש"י as understood by תירוץ
 - i) In "הבוקר אור והאנשים שולחו" the word אור is a verb
 - ii) When אור is used as a verb it means lightening and it refers to the lightening of נץ החמה
 - iii) Proof is that רב יהודה אמר רב says that "לעולם יצא אדם בכי טוב" where בכי טוב means starting at נץ החמה
- 4) מהרש"א as explained by תוספות
 - a) Based on the פסוק in עזרא
 - i) It's more מסתבר that the אור when used as a verb as in והאנשים שולחו means the lightening of עלות השחר
 - ii) ר' יהודה אמר רב מימרא of רב
 - (1) not as a ר' יהודה to ראי' that אור as verb means the lightening of נץ החמה
 - (2) But as a separate מימרא that wherever possible a person should be יוצא after נץ החמה

תד"ה אור לארבעה עשר ובא"ד דאי מותר להשהותו

תוספות בד"ה אור לארבעה עשר כו' שהחמירו כאן טפי מבשאר איסורי הנאה כו' ולא דמי לבשר כו' ונזיר נמי כו' עכ"ל נראה דל"ק להו מעיקרא אלא מאיסורי הנאה דומיא דחמץ וא"כ קשה מאי קושי' מנזיר דלא ה"ל מאיסורי הנאה וי"ל דלאו דוקא מנזיר קאמ' אלא [מנזר] דהוי מאיסורי הנאה דאינן איסור עולם ולא בדיל מיניה אי לאו דשרי לאחריני וק"ל:

בא"ד דאי מותר להשהותו אמאי ישרף ושהה אותו אחר הפסח ויהא מותר כו' עכ"ל דמלשון ישרף לא מוכח' דאסור להשהותו אי הוה אסור בהנאה גם אחר הפסח דלכך קאמר ישרף דאינו עומד אלא לישרף כיון דאסור מהיום לעולם אבל כיון דשרי לאחזר הפסח אי הוה גם מותר להשהותו אמאי ישרף דהא שרי ליה להשהותו עד לאחזר הפסח ולהנות ממנו ודו"ק:

1) תוספות

- a) were רבנן to require חמץ and בדיקת חמץ because חמץ is בהנאה and רבנן are דלמא אתא למיכלי' דחייש
- b) קשיא
 - i) Why are רבנן more חייש for למיכלי' דלמא אתא חמץ than for other הנאה

2) תירוץ First

- a) People aren't בדיל from חמץ because it's not a permanent איסור that's in effect all year
- b) קשיא
 - i) Then why is it that a נזיר doesn't have to be בודק ומבער wine during his נזירות
 - ii) After all the נזיר isn't בדיל מיני' because the איסור applies only during his נזירות and not all year
- c) תירוץ
 - i) Even though the נזיר isn't בדיל מיני'
 - (1) Wine is אסור only to the נזיר himself
 - (2) and it's only for an איסור הנאה that affects everyone that רבנן were מחמיר to be חושש דלמא אתא למיכלי'

3) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) Why does תוספות ask this קשיא for נזיר in the first place
 - (1) Wine is מותר בהנאה to the נזיר
 - (2) And we've established that it's only for איסורי הנאה that רבנן are מחמיר
- b) תירוץ
 - i) בהנאה אסור is נזיר but to a person who by נזר refers not to a נזיר but to a person who by נזר is אסור something
 - ii) Specifically

- (1) asks that the נודר isn't מיני' because the נדר is only for a specified time
- (2) and תוספות answers that
- (a) even though the נודר isn't מיני' בדיל
- (b) the thing that was נידר is אסור only to the נודר
- (c) and the חשש of למיכלי' אתא דלמא applies only to an איסור הנאה that's אסור to all
- 4) תוספות of המשך
- a) second תירוך
- i) איסורי הנאה are חייש for למיכלי' דלמא אתא for חמץ and not for other איסורי הנאה חכמים
- ii) Because the תורה was מחמיר to apply to חמץ the איסור of ימצא ובל יראה and אסור
- b) שאלה
- i) There is no דין of יראה בל for חמץ נוקשה and תערוכות ע"י חמץ
- ii) Do רבנן still require בדיקה and ביעור for חמץ נוקשה and תערוכות ע"י חמץ
- c) תשובה
- i) a later משנה says ישרף for חמץ נוקשה and one מאן דאמר says ישרף also for חמץ ע"י תערוכות
- ii) So obviously רבנן were מחמיר and said אסור להשהותן
- d) מהרש"א as explained by קשיא
- i) Maybe
- (1) the משנה by ישרף doesn't mean that אסור להשהותו
- (2) and instead
- (a) the משנה means that
- (i) חמץ ע"י תערוכות and חמץ נוקשה are אסור בהנאה even after פסח
- (ii) so they're in effect עומד לישרף
- e) מהרש"א as explained by תירוך
- i) מותר אחר הפסח חמץ ע"י תערוכות and חמץ נוקשה
- ii) So ישרף must imply that חובת ביעור and אסור להשהותן there is a מדרבנן

רש"י ותוס' ד"ה בכי טוב

בד"ה יכנס בכי טוב כו' דליכא למיחש למזיקין כגון אחי יוסף דהווי י"א והטעם מפני הפחתים כו' עכ"ל ולא ניחא להו נמי כפירש"י מפני החיות ולסטים מה"ט כיון דהווי י"א וק"ל:

1) גמרא

a) אמר רב יהודה אמר רב

i) לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב

ii) הבוקר אור only after מצרים אחי יוסף – דכתיב הבקר אור והאנשים שולחו

2) תוספות

a) קשיא

i) Why does רב יהודה אמר ר' elsewhere derive the same דרשה from ביתו מפסח איש מפסח ביתו לא תצאו איש מפסח ביתו at night

b) תירוץ

i) Both פסוקים are necessary

(1) teaches that לא תצאו איש מפתח ביתו

(a) Individuals can be damaged by מזיקין at night

(b) And that's why they ought not to leave their homes at night

(c) Even though they know the פחתים in the roads in their own city and won't be פחתים by ניזק

(2) teaches that הבקר אור והאנשים שולחו

(a) Groups – there were 11 אחי יוסף – in a strange city can be damaged by פחתים in the roads at night

(b) And that's why they ought not to leave the city at night

(c) Even if they leave as a group that won't be damaged by מזיקין

3) מהרש"א

a) קשיא

i) Why doesn't תוספות say that יוסף warned his brothers to travel by day to avoid חיות and ליסטים

b) תירוץ

i) a group needn't worry about חיות וליסטים at night the same as they needn't worry about מזיקין

רש"י ותוס' ד"ה וכאור בקר יזרח שמש

בד"ה וכאור בקר בעוה"ז פיר"ת דהיינו עד חצי היום כו' עכ"ל דלפרש"י להפך הל"ל וכאור בקר בעוה"ב דהיינו תחלת הזריחה תהיה כזריחת השמש דעוה"ז אבל לפיר"ת ניחא דכעין בקר דעוה"ז דהיינו חצי היום תהיה תחלת זריחת השמש דלעולם הבא וק"ל:

- 1) "כאור בקר יזרח אור"
 - a) כאור בקר means the first light of the dawn
 - b) יזרח שמש means sunrise
 - c) The פסוק means the dawn (when now there are only the first glimmers of light) will לעתיד לבא be as bright as the earth is now when the sun rises.
- 2) רש"י
 - a) כאור בקר continues until noon
 - b) The פסוק means that sunrise לבא לעתיד לבא will be as bright as noon today
- 3) מהרש"א
 - a) Note that
 - i) For רש"י רבינו תם the פסוק is straightforward:
 - (1) כאור בקר
 - (a) like the strong light of mid-day nowadays,
 - (2) יזרח שמש
 - (a) the sun will in the future shine when it first rises
 - ii) While for רש"י רבינו תם the פסוק should have been reversed to read this way
 - (1) וכזריחת שמש
 - (a) like the light of sunrise nowadays
 - (2) יהי אור בקר
 - (a) the dawn will be bright in the future.

תד"ה והא קיימא לן ובא"ד ולא קשה

בד"ה והא קיי"ל עד צאת כו' אור"י דפשיטא ליה כו' משום דמסקי' בספ"ב דמגילה דמעלות השחר יום כו' ומהתם נמי מוכח דעד צאת כו' עכ"ל ומיהו ק"ק בסוגיא דהתם לפי זה דקאמר וכולן שעשו משעלה עמוד השחר מה"מ כו' אלא מעתה כו' הא קי"ל דעד צאת הכוכבים כו' אלא אמר ר' זירא מהכא ואנחנו עושים במלאכה מעלות וגו' וא"כ ע"כ הא דפריך והא קי"ל דעד צאת כו' לאו אהאי קרא סמיך דא"כ הוה ידע נמי מהאי קרא דמעלות השחר יום הוא וכדמסיק ויש ליישב ודו"ק:

בא"ד ול"ק מההוא קרא כו' ואיכא למ"ד התם ב' חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה כו' עכ"ל ועי' בזה בתוס' פרק ב"מ בד"ה תרי תלתא מיל כו' ועי' על כונתם בחידושנו שם והאי לישנא שכתבו כאן לפי הנראה שעה גדולה כו' אינו שם ועי' על כוונתם במהרש"ל דלאו שעה גדולה ממש קאמרי אלא זמן גדול ועוד יש ליישב להגדיל הקושיא קאמרי דשעה גדולה ממש יש לפי הנראה מזמן שקיעת החמה עד צאת הכוכבים והיאך שיערו אותו בתרי חלקי מיל ודו"ק:

1) גמרא

a) Night begins and day ends at צאת הכוכבים

2) תוספות

a) שאלה

i) From where does the גמרא derive this דין

b) תשובה

i) The גמרא in עזרא in פסוקים derives this from these מגילה דף כ: in

(1) אנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים

(2) ואומר והי' לנו הלילה משמר והיום מלאכה

3) דף כ: at מסכת מגילה in גמרא

a) The day begins with עלות השחר

i) based on the ויקרא אלקים לאור יום of פסוק

ii) where the פסוק means that הקב"ה used "יום" to refer to the first lightning at עלות השחר

b) קשיא

i) if so would mean ויקרא אלקים לחשך לילה ה"ה called the darkening night

ii) and that can't be because we know that הוא יממה הוא עד צאת הכוכבים

c) תירוץ

i) in fact it's not from ויקרא אלקים לאור יום that we know that the day begins with עלות השחר

ii) Instead we know this from the פסוקים in עזרא

4) מהרש"א

a) תוספות to קשיא

- i) Note that the גמרא in מסכת מגילה held that the day continues to צאת הכוכבים even before it referred to the פסוקים in עזרא
 - ii) So it must be that the גמרא doesn't rely on the פסוקים in עזרא to decide that the day ends at צאת הכוכבים
- 5) תוספות of המשך
 - a) הקדמה
 - i) There is a שיטה that יהודה ר' holds that בין השמשות begins at שקיעה and lasts for 12 minutes until night begins
 - b) קשיא
 - i) This time – presumably meaning the end of the 12 minutes – is apparently a "שעה גדולה" before צאת הכוכבים
- 6) מהרש"ל
 - a) קשיא
 - i) From the end of השמשות until צאת הכוכבים there is less than 60 minutes
 - ii) Why does תוספות refer to this period as a שעה גדולה
 - b) תירוץ
 - i) תוספות isn't מדייק and means to say that it's a long time – not necessarily an hour – between the end of the 12 minutes and צאת הכוכבים
- 7) מהרש"א
 - a) מהרש"ל of קשיא תירוץ
 - i) תוספות means to ask that the time from שקיעת החמה until צאת הכוכבים is actually an hour long instead of the 12 minutes that יהודה ר' mentions

דף ב:

רש"י ד"ה אי פשיטא לך

[דף ב עמוד ב] בד"ה אי פשיטא לך כו' דהאי קרא באב על הבן מיירי דסתם כו' עכ"ל ר"ל רישא דקרא דדריש מיניה אי פשיטא לך מלתא כנהורא כו' נמי באב על הבן איירי ולא כפי' רש"י שפירש רישא דקרא אשאר כל אדם דהא מספק נמי תהרגהו כדמוכח בפ' בן סורר וק"ל:

1) קרא

a) רישא

i) לאור יקום רוצח

b) סיפא

i) ובלילה יהי כגנב

2) גמרא

a) The רישא teaches that

i) אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי

(1) רוצח הוא וניתן להצילו בנפשו

b) The סיפא teaches that

i) ואי מספקא לך מילתא

(1) יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו

3) תוספות and מהרש"א as explained by רש"י:

a) רש"י refers to others than your father

i) you may kill these others if you're certain they would kill you if you resist

b) רש"י refers to your father

i) You may not kill him if you're not certain he'd kill you if you resist

	רש"י	
רוצח הוא וניתן להצילו	שאר כל אדם חוץ מאב על הבן	אי פשיטא לך דאנפשות קאתי
יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו	באביך	אי מספקא לך מילתא

4) מהרש"א as explained by תוספות

a) קשיא

i) It follows from the שיטה of רש"י that

(1) Whether or not a person is your father

(2) you may kill him only if you're certain he would kill you

	רש"י	
רוצח הוא וניתן להצילו	שאר כל אדם חוץ מאב על הבן	אי פשיטא לך דאנפשות קאתי
יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו	באביך	אי מספקא לך מילתא
יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו	בשאר כל אדם	נמצא דאי מספקא לך

ii) But from a גמרא in סנהדרין it's clear that you may kill a person other than your father even if you're not certain he'd kill you

b) תירוק

i) This is what the גמרא means:

(1) The רישא and the סיפא both refer to your father

(a) You may kill him if you're certain

(b) You may not kill him if you're not certain

(2) But you may kill others even if you're not certain

	תוספות	
רוצח הוא וניתן להצילו	באביך	אי פשיטא לך
יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו	באביך	אי מספקא לך מילתא
רוצח הוא וניתן להצילו	בשאר כל אדם	נמצא דאי מספקא לך

תד"ה מאימתי י"ד אסור בעשיית מלאכה וד"ה ראב"י אומר

בד"ה מאימתי י"ד אסור כו' דר"י אית ליה איסורא ולא מנהגא כו' עכ"ל ר"ל איסורא בגליל כמ"ש התוס' לקמן ולא מנהגא כלל בשום מקום דהך דמקום שנהגו לא מתוקמא כראב"י ולא כר"י וק"ל:

בד"ה ראב"י אומר כו' פועל בכניסתו משלו וביציאתו משל בעה"ב פי' ביציאתו כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דהיינו טעמא דר' יהודה דלא אסר במלאכה אלא מהנץ החמה משום דיציאת כל פועל למלאכה לא הוי אלא מהנץ החמה מיהו לשאר כל מילי מודה ר"י דמעמוד השחר יממא הוא כדמוכח קרא דעזרא ומיהו לאו סברא מעליא היא דאל"כ לא הוי אקשי ליה היכן מצינו יום שמקצתו כו' דהיכא דאיכא סברא מעליא ודאי דמצינו כגון לא יאכל אדם מן המנחה כו' כמ"ש התוספות לקמן ודו"ק:

- 1) דף נ. at משנה 1)
 - a) תנא קמא
 - i) מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות אין עושין
- 2) דף נה. at משנה in a תנאים of other שיטות:

מאימתי י"ד אסור בעשיית מלאכה				
תחלת ליל הקודם	עלות השחר	נץ החמה	לפני חצות	
בגליל אסור מתחילת ליל הקודם			ביהודה מותר עד חצות	משנה נה. לבית שמאי
		בגליל אסור מנץ	ביהודה מותר עד חצות	משנה נה. לבית הלל
בגליל אסור מתחילת ליל הקודם			ביהודה מותר עד חצות	ר' אליעזר בן יעקב להוה אמינא דגמרא דידן
	בגליל אסור מעלות השחר			ר' אליעזר בן יעקב למסקנא דגמרא דידן

- 3) מהרש"א and תוספות as explained גמרא
 - a) נץ החמה starting at י"ד בניסן on אסור is מלאכה ר' יהודה says
 - i) This is consistent with what he says in the table for בית הלל in גליל
 - b) משעת האור begins איסור the ר' אליעזר בן יעקב says
 - i) הוה אמינא
 - (1) The גמרא assumes that
 - (a) מתחלת ליל הקודם he means משעת האור by ר' אליעזר בן יעקב
 - (b) the same as אמורא the רב יהודה holds in 'א' עמוד for חמץ בדיקת חמץ
 - (2) it follows that
 - (a) גליל for בית שמאי is consistent with ר' אליעזר בן יעקב
 - (b) And probably holds that בית הלל never disagreed with בית שמאי
 - ii) In the מסקנא

- (1) The גמרא says that ר' אליעזר בן יעקב means משעת האור by ר' א' עמוד א' at זמן בדיקה הונא the same as רב
- (2) So that ר' אליעזר בן יעקב agrees with none of the תנאים at דף נה.
- 4) תוספות and רש"י of מחלוקת
- a) רש"י
- i) ר' אליעזר בן יעקב and ר' יהודה and the other תנאים at דף נה. agree with the תנא קמא that we go on whether to do מלאכה before הצות on י"ד
- ii) they also agree the מנהג in יהודה was to do מלאכה until הצות
- iii) they disagree only on when the מנהג not to do מלאכה in גליל before הצות starts
- b) תוספות as explained by מהרש"א at אימת
- i) Unlike the תנא קמא
- ii) The תנאים on דף נה.
- (1) agree there's no מנהג in יהודה or in גליל not to do מלאכה before הצות and that in יהודה there's no איסור to do מלאכה before הצות
- (2) they disagree on when in גליל an איסור to do מלאכה before הצות begins
- 5) תוספות of the גמרא as understood by המשך
- a) ר' יהודה to ר' אליעזר בן יעקב by קשיא
- i) How can ר' יהודה split the day into pre-בין when מלאכה is מותר in גליל and after-בין when מלאכה is אסור in גליל
- ii) When nowhere else do we find that different parts of the day have different דינים
- 6) מהרש"א as explained by ר' אליעזר at תוספות
- a) הקדמה
- i) Based on these פסוקים in עזרא:
- (1) ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד צאת הכוכבים
- (2) ואומר והי' לנו הלילה משמר והיום מלאכה
- ii) It's a פשיטות that ר' יהודה generally agrees that יום begins with עלות השחר
- b) שאלה
- i) Why then does ר' יהודה say that the איסור of מלאכה in גליל begins at החמה
- c) תשובה
- i) ר' יהודה has a סברא (that פועלים are מלאכה at יוצאין לחמה) that supports החמה as the time when the איסור begins
- d) ר' אליעזר בן יעקב to קשיא
- i) ר' אליעזר בן יעקב himself splits the day for אכילה on ערב שבת and agrees that לא יאכל אדם מן המנחה ולמעלה

- e) מהרש"א as explained by תירוץ
 - i) For סברא מעליא there's a אכילה בערב שבת to split the day
 - ii) The details of this סברא מעליא aren't relevant here
- f) קשיא
 - i) Then why doesn't ר' אליעזר בן יעקב split the day for מלאכה on ערב פסח based on the סברא of יהודה ר' יעקב
- g) תירוץ
 - i) סברא מעליא isn't a עשיית מלאכה on ר' יהודה סברא of ר' אליעזר בן יעקב

דף ג.

תד"ה ת"ל ביום

[דף ג עמוד א] תוספות בד"ה ת"ל ביום כו' ואצטריך ביום למעוטי שלא ישרף בלילה כו' עכ"ל דמא דתכף לאכילה שריפה לא הוה ממעטינן לילה של אחריו דלא שמעינן מינה אלא בשכלה זמן אכילתו מתחיל זמן שריפתו כדמשמע מפירש"י וק"ל:

1) First הקדמה

a) The שלמים are נאכלין for two days and the night between the two days

b) But

i) based on a "דרשה"

ii) The שלמים are באכילה starting with the night after the second day

2) Second הקדמה

a) The כלל that שריפה לאכילה teaches at a minimum that there's no שריפה while אכילה is מותרת

3) Third הקדמה

a) A "second דרשה" teaches that נותר שלמים isn't נשרף at night

4) תוספות

a) קשיא

i) Since we need the second דרשה to teach that there's no שריפה at night – presumably the second night

ii) We'd know even without the first דרשה that there's an איסור אכילה on that night

iii) Because if אכילה were then מותר it would be a פשיטות based on the כלל of תיכף לאכילה that there's then no שריפה that night

b) תירוץ

i) Without the first דרשה we'd have thought that

(1) In fact there is no איסור אכילה on the second night

(2) And the second דרשה is needed to teach that there's no שריפה on the third night

5) מהרש"א

a) קשיא

i) Presumably שריפה לאכילה also teaches that שריפה should follow right away once אסורה is אכילה

ii) Now

(1) Since אכילה is already אסורה on the third day presumably there must already have been שריפה on the third day

(2) So why would we need the second דרשה to teach that there's no שריפה on the third night

b) תירוץ

i) The rule of תיכף לאכילה שריפה

(1) sets out only that there can be no שריפה while אכילה is מותר

(2) it doesn't direct that there must be שריפה as soon as אכילה is אסור

דף ג:

רש"י ד"ה וכל היכא וד"ה רכבת כתיב

[דף ג עמוד ב] בפירש"י בד"ה וכל היכא כו' והני דלעיל עיקם ללמדך שצריך לחזור אחר לשון נקי ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר ללמדך כו' עכ"ל לכאורה דר"ל דלשון קצר עדיף אפי' מגונה מלשון ארוך ונקי אבל קשה לפי זה כיון דלשון קצר אפילו מגונה עדיף כל הני דעיקם ל"ל דלא ה"ל לעקם אלא חד קרא ללמדך היכא דכי הדדי נינהו לחזור אחר לשון נקי וע"כ נראה לפרש דלשון קצר ומגונה ולשון ארוך ונקי שוים הם וכיון דשוים הם ע"כ היכא דכי הדדי נינהו למדנו דעדיף לשון נקי והשתא ניתא כל הני קראי דטמא דקיצר בהם וכמה קראי איכא דעיקם והאריך בהם דשוים הם להאריך בלשון נקי או לקצר בלשון מגונה ולקמן בשמעתין גבי ח"א אין בוצרין בטהרה וח"א ומוסקין בטומאה דאמר מובטחני בזה שמורה הוראה כו' שכתב הר"ן בשם התו' שעל זה שאמר ומוסקים בטומאה שקיצר בלשונו אמר כן והוא פי' פירוש אחר וע"ש שהוא נראה דחוק ולפי דרכינו ששניהם שוים להאריך בל' נקי ולקצר בלשון גנאי יש לפרש שעל השני אמר כן שראה בו דבר חכמה כההיא דאמרינן מברכותיו של אדם ניכר שת"ח הוא שהראשון אפשר שלא נתכוין לדבר בלשון נקי אלא שכך נזדמן לו בפיו בלי כוונה אבל השני ששמע מן הראשון ושינה לומר בלשון קצר ודאי נתכוין לכך וכן להיפך לגירסת הרי"ף הראשון אפשר שלא נתכוין לומר בלשון קצר אבל השני ששמע מן הראשון ושינה לומר בלשון נקי ודאי דנתכוין לכך להשמיענו הך חדושא דיש לאדם לומר בלשון נקי וק"ל:

בד"ה רכבת כתיב ואף על גב דמצי למכתב נמי ישבת חסר כו' אפילו הוא מגונה כו' עכ"ל מפני מהרש"ל דאפילו בלשון מגונה יקצר אדם לשונו כו' עכ"ל ע"ש ולא ידענא מאי רבותיה וטפי ה"ל לאשמעינן דאפי' בלשון נקי גופא יקצר אדם וע"כ הנראה לקיים פשטיה ומאי דקשיא ליה למהרש"ל הא שמעינן ליה כבר מדכתב טמא באורי' י"ל דאשמעינן דאפי' בכה"ג דבדבורא ובמקרא לא הוה לשון קצר אלא בכתיבה ומסורת יקצר אדם לשונו והתוס' שכתבו דלא מצי למכתב ישבת דכל היכא דכתיב ישב בלא וא"ו אתי לדרשה כו' עכ"ל אין זה סותר פירש"י אלא דבהכי גלי דהכתיבה ומסורת יושב מלא וכיון דהכא ליכא שום דרשא בחסרון וי"ו דישבת ועוד יש לבעל המאור דרך אחרת בשמעתין וסוגיין דשמעתין ק"ק להולמו לפי דרכו ע"ש ודו"ק:

1) גמרא

- a) Wherever two phrases are in length the תורה uses the phrase that's בלשון נקי
- b) And wherever one phrase is longer than the other the תורה uses the phrase that's בלשון קצרה

2) רש"י

- a) שאלה
 - i) Why are there several cases where the תורה uses ארוכה ונקי'
- b) תירוץ
 - i) עיקם ללמדך שצריך לחזור אחר לשון נקי
 - ii) ובשאר מקומות כתיב לשון מגונה וקצר ללמדך שישנה אדם לתלמידו בלשון קצר

- 3) מהרש"א
- a) Presumably
 - i) "קצר ומגונה עדיף מן ארוך ונקי" means that רש"י
 - ii) And
 - (1) the תורה several times is מעקם to use נקי ונרוך to teach the חשיבות of נקי
 - (2) so that we understand to use נקי where נינהו כי
 - b) קשיא
 - i) Since the תורה prefers קצר ומגונה
 - ii) The תורה should have relied on only one case of נקי ונרוך to teach the importance of using לשון נקי where נינהו כי
 - c) תירוץ
 - i) Must be that
 - (1) רש"י means to say that ארוך ונקי and קצר ומגונה are שוים
 - (2) And
 - (a) Since they're שוים
 - (b) the תורה can use ארוך ונקי more than once
- 4) מהרש"א of המשך to the הקדמה
- a) גמרא
 - i) הני תרי תלמידי דהווי יתבי קמי' דהלל
 - ii) ח"א אין מוסקין בטהרה (ארוך ונקי)
 - iii) וח"א מוסקין בטומאה (קצר ומגונה)
 - iv) אמר מובטחני בזה שמורה הוראה בישראל
 - b) ר"ן and תוספות
 - i) ר"ן and תוספות follow the שיטה of the אמינא of מהרש"א in רש"י that קצר ומגונה is עדיף
 - ii) And they ask
 - (1) Why is it that הלל was משבח the first תלמוד
 - (2) After all it was the second תלמיד who was מקצר
 - iii) תוספות of תירוץ
 - (1) הלל was in fact משבח the second תלמוד who was מקצר
 - iv) ר"ן sets out a different תירוץ that מהרש"א says is דחוק
- 5) מהרש"א of המשך
- a) קשיא
 - i) For the שיטה of the מסקנא of מהרש"א that הם שוים

- ii) Why would הלל praise either תלמיד over the other
 - b) תשובה
 - i) In fact תוספות is correct that הלל praised the second תלמוד
 - ii) Because
 - (1) The first תלמיד may have used ארוך ונקי without thought
 - (2) But the second heard the first and בכוונה switched to קצר ומגונה to show that the forms were equivalent
 - c) Note that this מהלך also works
 - i) for רי"ף who reverses the גרסא
 - (1) the first תלמיד said מוסקין בטומאה
 - (2) the second said אין מוסקין בטהרה
 - d) הלל was מובטח in the second תלמוד even though both forms are שוים
 - i) The first paid no thought to his קצר ומגונה form
 - ii) but the second בכוונה switched to ארוך ונקי to make the point that the forms are equivalent
- 6) גמרא of the המשך
- a) קשיא
 - i) why does the תורה use רוכבת which isn't נקי instead of יושבת which is נקי and is the same length as רוכבת
 - b) תירוץ
 - i) יושבת is חסר and is one אות shorter than רוכבת
- 7) רש"י
- a) קשיא
 - i) why didn't the פסוק use ישבת in its חסר form
 - b) תירוץ
 - i) The פסוק uses חסר only when it wants to base a דרשה on the חסירות
 - c) שאלה
 - i) Then what דרשה do we derive from the חסירות of רכבת
 - d) תשובה
 - i) "שתתפוס לשון קצרה ואפילו הוא מגונה"
- 8) מהרש"א as explained by מהרש"ל
- a) הקדמה
 - i) מהרש"ל follows the שיטה in רש"י that from לימודים on עמוד א' we already know that קצר ארוך ונקי is better than ומגונה

- b) רש"י on קשיא
- i) Why does רש"י say רכבת is written חסר to teach "שתתפוס לשון קצרה ואפילו הוא מגונה"
 - ii) When we already know from prior לימודים that קצר ומגונה is better than ארוך ונקי
- c) תירוץ
- i) רש"י means that רכבת teaches that
 - (1) when there is a choice of מגונה words
 - (2) it's better to use the briefest possible מגונה word
- 9) מהרש"א
- a) מהרש"ל of תירוץ to קשיא
 - i) It's a פשיטות that it's best to use the briefest possible מגונה word
 - ii) If anything, it might have been more important to teach that it's best to use the briefest possible נקי word
 - b) תירוץ
 - i) רכבת teaches that קצר ומגונה is better even for רכבת and יושבת where the קרי of both words are כי הדדי נינהו and it's only the כתיב of the מגונה word that's קצר
- 10) ד"ה רכבת כתיב at תוספות
- a) "לא מצי למיכתב ישבת דכל היכא דכתב ישב בלא ו"ו אתא לדרשה"
 - b) כדדרשינן ולוט ישב בשער העיר אותו היום מינוהו שופט"
- 11) מהרש"א
- a) שאלה
 - i) Does תוספות disagree with רש"י and say that there must a דרשה for a word that's חסר only if it's the word "יושב" that's חסר
 - b) תשובה
 - i) No
 - ii) מלא is יושב the standard form of תוספות means only to prove that
 - iii) So that a פסוק can use the חסר form only for a דרשה – the same as we said for רכבת

רש"י ד"ה רכבת כתיב

ד"ה וכל היכא See

תד"ה שמץ פסול

תוס' בד"ה שמץ פסול פר"ח דבר ע"ג כדכתיב לשמצה כו' עכ"ל וכיון דפסול ביה לכהונה דהיינו לעבודה פריך שפיר והתניא אין בודקין כו' דכמו שאין בודקין אם הוא חלל דא"כ לא היו מניחין אותו לשמש ה"נ אין בודקין בו על דבר ע"ג דא"כ לא היה משמש וק"ל:

1) גמרא

a) שמץ פסול was found after a כהן and found a בודק בית דין

b) קשיא

i) אין בודקין מן המזבח למעלה

2) רש"י

a) חללות means שמץ פסול

3) תוספות

a) עבודה זרה means שמץ פסול ר' חננאל

b) Because חללות is the same as פוסל לכהונה דבר ע"ג

4) מהרש"א

a) שיטה of רש"י applies to the שיטה of ר' חננאל as well as to the שיטה of תוספות

b) namely

i) חללות for אין בודקין מן המזבח ולמעלה

(1) Because if the person were a חלל

(2) דין בית דין would have discovered this פסול and wouldn't have let him do the עבודה on the מזבח

ii) דבר עבודה זרה for אין בודקין מן המזבח ולמעלה

(1) Because if there were a דבר עבודה זרה

(2) דין בית דין would have discovered this פסול and wouldn't have let him do the עבודה on the מזבח

גמ' מי קא ספו לך מן האליה כן'

גמ' מי קא ספו לך מן האליה כו' מפ' מהרש"ל דר"י ב"ב דחה אותו כו' כי בודאי הכירוך כו' ולא אסרה תורה לבן ערל ונכר אלא מן המובחר שבו כו' עכ"ל ע"ש ואני מוסיף על דבריו שראה ר"י ב"ב בנכרי שהוא מפרש לה הכי דלא אסור אלא מן המובחר שבו דאל"כ לא ה"ל למימר דאכילנא משופרי שופרא אלא סתם דאכילנא מיניה ודו"ק:

1) גמרא

- a) An ארמאה told בתירה בן יהודה ר' יהודה בן בתירה that the ארמאה had misled the כהנים into letting him eat קרבן פסח of שופרי שופרא
- b) ר' יהודה בן בתירה told him to ask the כהנים to give him the 'אלי

2) מהרש"ל

- a) Presumably
 - i) ארמאה told the ר' יהודה בן בתירה
 - (1) Since they don't recognize that you're an ארמאה
 - (2) Why don't you ask that they give you the 'אלי that's מובחר שבו
 - ii) And
 - (1) ר' יהודה בן בתירה intended to alert the כהנים that the person was an ארמאה
 - (2) Because the 'אלי of a כבש is לגבוה
- b) קשיא
 - i) How could the ארמאה believe that ר' יהודה בן בתירה would advise him to deceive the כהנים
 - ii) Surely the ארמאה would realize the true intent of ר' יהודה בן בתירה
- c) תירוץ
 - i) ארמאה said to the ר' יהודה בן בתירה
 - (1) They know who you are
 - (2) They gave you שופרי שופרא because it's only the 'אלי that counts as מובחר שבו and בן ערל to אסור
 - (3) Just ask them for the אליה and you'll see they won't give it to you
 - ii) ר' יהודה בן בתירה thought that
 - (1) the ארמאה would believe him that it's only מובחר שבו that's אסור to a נכר בן
 - (2) and the ארמאה would therefore ask for the אליה to prove that the כהנים hadn't recognized him

3) מהרש"א adds that

- a) ר' יהודה בן בתירה had reason to think that the ארמאה would accept that only מובחר שבו is אסור to a נכר בן

b) Because the ארמאה had boasted that כהנים had let him eat שופרא שופרי

דף ד.

גמרא וכי תימא ותד"ה שנאמר וישכם

[דף ד עמוד א] שם וכ"ת זריזין מקדימין למצות נבדוק מצפרא דכתיב כו' עכ"ל וכתב מהרש"ל וגו' הרי"ף וכ"ת זריזין מקדימין כדכתיב וביום כו' נבדוק מצפרא אמר רב נחמן כו' עכ"ל לפי אותה גירסא של הרי"ף לא יליף הכא מאברהם אלא הזריזות כדיליף לה לענין מילה והא דסגי ליה הכא מצפרא מסברא אמר כן וכ"כ הר"ן לגירסת הרי"ף ואין מקום לקושיית התוספות דשפיר מצי לאתויי הכא מקרא דסדום שהוא מוקדם ודו"ק:

בד"ה שנאמר וישכם וגו' והתם מוכח מוישכם וגו' דכתיב גבי סדום דלא היה מצוה כו' עכ"ל דליכא למימר דלא השכים יותר משום דלאו מצוה היה לו כמו בעקידה דלא השכים יותר (משום דלאו) [דפוס ראשון: בלאו] טעמא דמצוה אף על גב דלא היה יחידי דא"כ מאי אשמעי' קרא דוישכם דסדום אלא ע"כ אשמעינן דבסדום דמאליו הלך ודאי היה אברהם השכים יותר אי לאו דהיה יחידי משא"כ בעקידה דאי לא היה מצווה על כך לא היה הולך כלל ולכך לא השכים יותר ממה שהיה מצווה דזריזים לא הוה רק מצפרא וק"ל:

1) משנה

a) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ

2) גמרא

a) גמרא There are two גרסאות in the

לפי גרסא דרי"ף	לפי גרסא דידן
נבדוק בשית	נבדוק בשית
וכי תימא זריזין מקדימין כדכתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו ותניא כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצוות שנאמר וישכם אברהם בבוקר	וכי תימא זריזין מקדימין למצוות
תיקשי דמסברא מוכן כי לזריזות סגי למיבדק מצפרא	תיקשי דנבדוק מצפרא דכתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו ותניא כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצוות שנאמר וישכם אברהם בבוקר

3) ד"ה וכי תימא at מהרש"א as explained by תוספות

a) First הקדמה

i) For our גרסא

(1) The גרסא ברייתא proves from מילה and וישכם אברהם בבוקר that למצוות

(2) And also derives from וישכם אברהם בבוקר that is enough זריזות מצפרא

ii) For the גרסא of רי"ף

(1) The גרסא ברייתא derives from both מילה and וישכם אברהם בבוקר only that זריזין מקדימין למצוות

(2) And the גמרא then asks מסברא that זריזות is enough מצפרא

b) Second הקדמה

i) The "וישכם אברהם בבוקר" פסוק appears twice

- (1) First for סדום where אברהם was יוצא יחידי and not for a מצווה
- (2) And then for the עקדה where אברהם was יוצא for a מצוה and not יחידי
- ii) It's מסתבר that the גמרא here refers to the וישכם of סדום because this וישכם happened first
- c) ד"ה וכי תימא at מהרש"א as explained by גרסא to our קשיא
 - i) Part 1
 - (1) תלמיד חכם לא יצא יחידי בלילה that וישכם דסדום in גמרא חולין derives from
 - (2) this דין applies only to a person for whom there's a חשש of ניזוקין because he's יוצא דבר מצוה and not for a יחידי
 - ii) part 2
 - (1) it follows that as far as concerns וישכם דסדום
 - (2) it's possible that מאורתא begins זריזות for a person
 - (a) שלוחי מצוה אינן ניזוקין so that יוצא for a מצוה דבר
 - (b) or who's not יוצא יחידי
- 4) ד"ה וכי תימא at מהרש"א
 - a) Note that
 - i) this קשיא doesn't apply for the גרסא of רי"ף
 - ii) because the גרסא of רי"ף doesn't rely on וישכם דסדום to teach that מצפרא is enough
- 5) תוספות of המשך
 - a) תירוץ
 - i) Our גמרא in fact relies on עקדה דעקדה where וישכם the דין of יחידי בלילה לא doesn't apply both because שלוחי מצוה אינן ניזוקין and because אברהם wasn't יוצא יחידי
- 6) ד"ה שנאמר וישכם at מהרש"א
 - a) קשיא to the גמרא in חולין
 - i) Maybe
 - (1) A תלמיד חכם is יוצא יחידי בלילה if he's מרצונו יוצא and doesn't want to go מאורתא
 - (2) And the reason that אברהם wasn't משכים earlier in סדום is because in fact he was מאורתא יוצא לרצונו and didn't want to go
 - ii) Here's proof
 - (1) although אברהם for the מצוה of the עקדה was לצפרא מזרז because he was מצווה to be מזרז מצפרא
 - (2) still
 - (a) צפרא before מזרז to be מצווה wasn't he

(b) And in fact since there was no חיוב to go מאורתא he decided מרצונו not to leave מאורתא

b) תירוץ

i) Then we'd derive nothing from וישכם דסדום

ii) Must be that

(1) Although

(a) where a person goes לישם מצוה we expect that he'll be מזרז only to the extent of the מצוה

(b) Since if there were no מצוה he'd have no רצון to go altogether

(2) Still

(a) Where there's no מצוה and the reason he goes at all is that this is רצונו

(b) He'd leave as soon as possible – even מאורתא – if not for the דין that a תלמיד יוצא יחידי בלילה isn't חכם

תד"ה אבא קיים

תוס' בד"ה אבא קיים א"ל כו' ולכך פירש הגמרא דרב בר אחוה ובר אחתיה כו' עכ"ל ודאי לפירש"י נמי ניחא שהוצרך התלמוד לפרש דהוה בר אחוה ובר אחתיה דמש"ה שאל עליהן דהיינו על אביו ואמו של רב שהיו אחיו ואחותו אלא לגירסת ר"ח ולפירושו לא הוה אצטריך ליה לפרש דהוה בר אחוה כו' אלא ששאל על אביו של רבי חייא והוא השיב לו על אביו של רב דלשתמע מיניה אבל אביו של ר' חייא מת אבל לגי' הספרים שהיא גירסת רש"י וכפירושם שכתבו כאן ניחא שהוצרך להשיב אימא קיים שלא יטעה לומר שהשיבו על מה ששאלו דקרו אינשי לאבי אבא אבא וכן בהיפך לכך הוצרך התלמוד לומר דהוה בר אחוה ובר אחתיה ודו"ק:

1) גמרא

a) רב בר אחוה דר' חייא ובר אחתי'

b) The table sets out שאלות from רב to תשובות by ר' חייא

רב השיב	ר' חייא שאל	רב השיב לר' חייא	ר' חייא שאל לרב	בקושטא מי הי' קיים	
עוד לא השיבותיך אם אייבו קיים [ובזה הבין ר' חייא אשר אייבו גם כן מת]	אימא קיימת?	אמאי לא שאלת אם אימא (אם של רב ואחות ר' חייא) קיימת [ובזה הבין ר' חייא אשר אייבו מת]	אייבו (אבי רב ואחי ר' חייא) קיים?	כבר מתו כולהו	רש"י
		אימא קיימת! לא רצה להשיב אשר אבא (אייבו) קיים שמא יטעה ר' חייא אשר ר' אחא אביו קיים ואשר רב קרא לאבי אבא שלו (ר' אחא) "אבא"	אבא (ר' אחא אבי ר' חייא) קיים?	ר' אחא אבי ר' חייא ואמו כבר מתו אבל אייבו (אבי רב ואחי ר' חייא) ואימא (אם רב ואחות ר' חייא) קיימו	אית ספרים
אימא (אם רב ואחות ר' חייא) קיימת! ולא חשש רב שמא יטעה ר' חייא אשר אמו של ר' חייא קיימת	אימא (אם של ר' חייא) קיימת?	אבא (אייבו) קיים! ולא חשש רב שמא יטעה ר' חייא אשר ר' אחא אבי ר' חייא קיים	אבא (ר' אחא אבי ר' חייא) קיים?	ר' אחא אבי ר' חייא ואמו כבר מתו אבל אייבו ואימא קיימו	רבינו חננאל

2) תוספות

a) קשיא (see מהרש"א below)

i) For אית ספרים we understand why the גמרא sets out the family relationship between ר' רב and ר' חייא

(1) Namely to explain why רב was חושש that

(a) if he answered that "אבא קיים" intending to mean that אייבו was קיים

(b) ר' חייא might have thought that

(i) ר' חייא the father of ר' אחא was קיים meant that the person who was רב

(ii) And רב called him "אבא" because it's common for a grandson to call his grandfather "אבא"

ii) But for רש"י why is the family relation relevant

3) מהרש"א

a) קשיא

i) for רש"י the family relationship is relevant to explain that

(1) the reason that ר' חייא asked about אייבו the father of רב was that אייבו was also the brother of ר' חייא

(2) And the reason that ר' חייא asked about אימא the mother of רב was that אימא was also the sister of ר' חייא

b) תירוץ

i) doesn't mean to ask that for רש"י the family relationship isn't important

ii) Instead תוספות asks that

(1) for רבינו חננאל the family relationship wasn't important

(2) Because under the שטה of רבינו חננאל

(a) each time ר' חייא asked about one person

(b) רב answered about another person to imply that the first person wasn't קיים

(c) And the other person could just as well have been a non-relative

4) מהרש"א of המשך

a) Note by the way that

i) the ספרים to which תוספות refers is basically the "יש אומרים" that רש"י mentions as explained in more detail by תוספות

תד"ה שנאמר

בד"ה שנאמר וישכם וגו' והתם מוכח מוישכם וגו' דכתיב גבי סדום דלא היה מצוה כו' עכ"ל דליכא למימר דלא השכים יותר משום דלאו מצוה היה לו כמו בעקידה דלא השכים יותר משום דלאו טעמא דמצוה אף על גב דלא היה יחידי דא"כ מאי אשמעי' קרא דוישכם דסדום אלא ע"כ אשמעינן דבסדום דמאליו הלך ודאי היה אברהם השכים יותר אי לאו דהיה יחידי משא"כ בעקידה דאי לא היה מצווה על כך לא היה הולך כלל ולכך לא השכים יותר ממה שהיה מצווה דזריזים לא הוה רק מצפרא וק"ל:

ד"ה וכי תימא See

תד"ה אם משמסר

בד"ה אם משמסר כו' דהכא שמסר לו המפתח ולא החזיק ומי כו' עכ"ל אפשר דהוצרכו לומר דאיירי בלא החזיק דבהחזיק לא אצטריך למתני ואם משמסר לו כו' דמלתא דפשיטא הוא אבל הר"ן לא פי' כן אלא דאיירי בהחזיק ע"ש וק"ל:

1) גמרא

- a) המשכיר בית לחבירו
- b) אם משמסר לו מפתחות חל ארבעה עשר
- c) על השוכר לבדוק

2) (מהרש"א as explained by תוספות):

- a) First הקדמה
 - i) The שוכר needs to be בודק if he makes an effective קנין
- b) Second הקדמה
 - i) קנין מסירת מפתחות isn't an effective
- c) The גמרא teaches that
 - i) Even if לא החזיק meaning even if the שוכר made no effective קנין
 - ii) the שוכר nevertheless must do the בדיקה after מסירת מפתחות because the מסירת מפתחות gives him access to the בית
- d) in short
 - i) the שוכר needs to be בודק if either there is an effective קנין or there is מסירת מפתחות

3) מהרש"א

- a) ר"ן agrees with תוספות that
 - i) קנין מסירת מפתחות isn't an effective
 - ii) but מסירת מפתחות still forces בדיקה because it gives the שוכר access to the בית
- b) But ר"ן disagrees with תוספות and says that
 - i) If there's no מסירת מפתחות there's no בדיקה even if there's an effective קנין

דף ד:

גמ' והב"ע דמוחזק לן

[דף ד עמוד ב] גמרא והב"ע דמוחזק לן דלא בדוק וקאמרי הני בדקיני' כו' הימנוהו רבנן בדרבנן ולעיל דפריך אטו אמירה דהני מידי מששא אית בהו לא בעי למימר דהימנוהו רבנן בדרבנן דא"כ תפשוט מיניה דאין חזקתו בדוק כדקאמר אלא משום אמירה דהני הא לא אמרי לא אבל השתא דמוקמינן לה דאיירי דמוחזק לן דלא בדוק ולא תפשוט מיניה כלום דאימא דלכך בעי אמירה דהני משום דמוחזק לן דלא בדוק וק"ל:

1) גמרא

a) איבעיא להו

i) המשכיר סתם בית לחבירו בארבעה עשר

ii) חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק

2) ברייתא

a) הכל נאמנין על ביעור חמץ אפילו נשים אפילו עבדים אפילו קטנים

b) And it doesn't matter that these persons aren't עדים כשרים

3) גמרא

a) The גמרא wants to be פושט the איבעיא from the ברייתא by saying that the ברייתא deals with סתם בית

b) but the גמרא has these קושיות:

i) If בחזקת בדוק is סתם בית

(1) Why do we need to rely on אמירה דהני

ii) If בחזקת בדוק isn't סתם בית

(1) How can we rely on אמירה דהני who aren't עדים כשרים

c) The גמרא is מסיק that the ברייתא can't be פושט the איבעיא in any case because it's possible that the גמרא deals

i) not with סתם בית

ii) but with where נשים אפילו עבדים או קטנים and מוחזק לן בבעל הבית שלא בדק and the נאמנין say that they themselves were בודק the בית

iii) and דרבנן is only בודק to be חיוב the ביטול because once there was נאמנין and הימנוהו רבנן בדרבנן

4) מהרש"א

a) קשיא

i) Why can't the גמרא say that

(1) the ברייתא deals with סתם בית and holds that סתם בית isn't בחזקת בדוק

(2) and we rely on the אמירה that the בעה"ב did the בדיקה because הימנוהו רבנן בדרבנן where there was prior ביטול

b) תירוצ

i) In fact the ברייתא might be dealing with this case

ii) But there's no proof that the ברייתא deals with this case and that סתם בית isn't בחזקת בדוק

iii) Since it's possible that

(1) בחזקת בדוק is סתם בית

(2) the ברייתא deals with a בית that's מוחזק לן שאינו בדוק

(3) And

(a) Because there was prior ביטול and הימנוהו רבנן בדרבנן

(b) the ברייתא relies on אמירה דהני to decide that הני had been בודק themselves

תד"ה המשכיר בית

תוס' בד"ה המשכיר בית כו' נראה לרשב"א דבי"ג איירי כו' עכ"ל והר"ן לא כ"כ ע"ש וק"ל:

תד"ה וכתוב אך ביום הראשון תשבתו

בד"ה וכתוב אך ביום כו' דהא תשבתו הבערה היא ולא צוה הכתוב לשורפו אלא לאחר איסורא כו' עכ"ל זו הקושיא אינה רק לפי שיטתו דפר"ת לקמן לגבי הא דאר"י אימתי שלא בשעת ביעורו כו' אבל רש"י פי' לקמן אימתי הוא בשריפה בשלא בשעת ביעורו היינו בתחלת שש כו' אבל בשעת ביעורו בז' השבתתו בכל דבר וא"כ שפיר קאמר אך ביום הראשון תשבתו דהיינו הבערה מכלל דמקצתו שרי דבשעת היתר דינו בשריפה ודו"ק:

1) First הקדמה

a) פסוקים

- i) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם
- ii) אך ביום הראשון תשבתו

2) Second הקדמה

a) דף יב: at גמרא and דף כא. at משנה

- i) ר' יהודה
- (1) שלא בשעת ביעורו
- (a) אין ביעור חמץ אלא שריפה
- (2) בשעת ביעורו
- (a) השבתתו בכל דבר

3) Third הקדמה

a) רש"י

- i) משהה חמץ to be אסור it's **before** means a time שלא בשעת ביעורו
- ii) It follows that for יהודה ר' the דין that "אין ביעור חמץ אלא שריפה" applies only **before** it's משהה חמץ to be אסור

b) רבינו תם

- i) משהה חמץ to be אסור it's **after** means a time שלא בשעת ביעורו
- ii) It follows that for יהודה ר' the דין that "אין ביעור חמץ אלא שריפה" applies only **after** it's משהה חמץ to be אסור

4) Fourth הקדמה

a) Both רש"י and רבינו תם agree that "תשבתו" in the פסוק "אך ביום הראשון תשבתו" פסוק "deals with a שריפה of הבערה

b) It follows that

- i) For רש"י the פסוק applies "לפני זמן איסורו" before it's אסור to be חמץ משהה
- ii) For רבינו תם the פסוק applies "לאחר זמן איסורו" after it's אסור to be חמץ משהה

5) גמרא

- a) שאלה
 - i) It's a פשיטות that it's אסור to be חמץ משהה starting with ניסן ט"ו
 - ii) But how do we know that it's אסור to be חמץ משהה starting earlier on ניסן י"ד
- b) רש"י of תשובה אביי as explained by רש"י
 - i) We've established that ביום הראשון תשבתו applies so לפני זמן איסורו this פסוק can't apply in the seven days beginning with ניסן ט"ו
 - ii) So it must be that ביום הראשון תשבתו means "the day before" ניסן ט"ו
- 6) תוספות
 - a) קשיא
 - i) "לא צוה הכתוב לשורפו אלא לאחר איסורו"
- 7) מהרש"א
 - a) תוספות means to ask that
 - i) רבינו תם of שיטה רש"י of ביאור the doesn't work
 - ii) Because we've established for רבינו תם that "אך ביום הראשון תשבתו" deals with after זמן and so can apply after the beginning of ניסן ט"ו

תד"ה ואימא לרבנות ורש"י ד"ה אך חלק

בד"ה ואימא לרבנות כו' ה"מ לשנויי ביום כתיב כו' עכ"ל עי' תי' לזה במהרש"ל ומה שכתבו עוד וכי משני דאתקש כו' לא צריך לקרא דמייתי שבעת ימים שאור וגו' עכ"ל י"ל דקושטא הוא למסקנא להיקשא נקט האי קרא דהאי קרא איהו גופיה הוא הקישא דלקמן ודו"ק:

בפירש"י בד"ה אך חלק כו' דאי לאו אך איכא למימר ביום הראשון בין השמשות כו' עכ"ל ק"ק לפירושו דאי לית ליה לר' יוסי דרשה דביום למעט לילה אכתי קשה ואימא ליל י"ד כדפריך לעיל ואי אית ליה דביום ממעט לילה א"כ אימעט נמי בין השמשות דיום הראשון ולא אצטריך אך אלא דלא נימא מצפרא כדאמרינן לעיל ויש ליישב ודו"ק:

1) גמרא

a) "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתים"

b) שאלה

i) How do we know that the חיוב of תשביתו applies at the latest when ליל ט"ו begins and that it's אסור to be חמץ at the latest when ליל ט"ו begins

c) תשובה

i) The פסוק that "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים כי כל אוכל מחמצת ונכרתה" is מקיש "אכילת חמץ" to "שאור"

ii) The פסוק that "כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות" in turn is מקיש "אכילת חמץ" to "אכילת מצה"

iii) "בערב תאכלו מצות" פסוק applies at night because of the פסוק "אכילת מצה"

iv) And it follows that תחלת ליל ט"ו also applies from השבתת שאור

d) שאלה

i) How do we know that the חיוב of תשביתו and the איסור to be חמץ earlier at the end of שש שעות on י"ד

2) תשובה of אביי as explained by רש"י

a) "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים" teaches that חמץ needs to be מושבת for seven days

b) so it must be that "אך ביום הראשון תשביתו" teaches that השבתה needs to be done on י"ד

3) גמרא of המשך

a) First קשיא to אביי

i) Maybe הראשון אך ביום הראשון teach only that חמץ needs to be מושבת no later than the end of ליל ט"ו

b) קשיא to תירוצ

i) We already know from the היקש that חמץ must be מושבת as soon as ליל ט"ו begins

c) Second קשיא to אביי

i) "ואימא לרבנות ליל י"ד לביעור"

- ii) maybe the פסוק teaches that the ביעור needs to be done before the end of י"ד ליל
- d) תירוץ
 - i) ביום כתיב to teach that it's enough to be משבית during the daytime
- e) קשיא
 - i) Maybe the ביעור needs to be done מצפרא on י"ד
- f) תירוץ
 - i) אך חלק
- 4) תוספות
 - a) First קשיא to אביי
 - i) When the גמרא asked in its first קשיא that "ואימא לרבנות ליל ט"ו לביעור"
 - ii) Why didn't the גמרא answer that "ביום כתיב"
 - iii) The same as the גמרא answers "ביום כתיב" to the second קשיא to אביי that "ואימא לרבנות ליל י"ד לביעור"
- 5) מהרש"ל
 - a) תירוץ
 - i) In the first קשיא of the גמרא to אביי that "ואימא לרבנות ליל ט"ו לביעור"
 - (1) Even without the פסוק of הראשון תשביתו אך ביום הראשון תשביתו we already know that חמץ must be מושבת at least during the daytime on the 15th
 - (2) That's why it can't be that ביום הראשון אך teaches that it's enough to be משבית during the daytime
 - ii) But when the גמרא in its second קשיא asks "ואימא לרבנות ליל י"ד לביעור"
 - (1) The only way we know that there's an איסור even in the day on י"ד is from אך ביום הראשון תשביתו
 - (2) So
 - (a) When the גמרא asks maybe the פסוק goes so far as to include the end of the night in the איסור
 - (b) The תירוץ of "ביום כתיב" properly answers that
 - (i) Since without the פסוק you wouldn't know an איסור even for daytime
 - (ii) It's possible that the פסוק teaches that it's enough to be משבית during the daytime of י"ד
- 6) ר' יוסי תשובה
 - a) "אך" is then חולק and teaches that it's מותר to be משהה חמץ for part of the day that the פסוק calls ראשון
 - b) Now

- i) This "ראשון" can't be ט"ו ניסן because we know from the היקש that the השבתה must be made no later than the beginning of ט"ו ליל
 - ii) So it must be that the day that the פסוק calls "ראשון" is י"ד ניסן
- 7) רש"י
 - a) קשיא
 - i) Even if the פסוק didn't say "אך"
 - ii) we'd know that ראשון can't be ט"ו ניסן since the היקש teaches that the השבתה must be made no later than the beginning of ט"ו ליל
 - b) תירוץ
 - i) If we were to rely only on the היקש we might have said that
 - (1) the השבתה can be done at בין השמשות at the start of ט"ו
 - (2) and that to be משהה חמץ into בין השמשות doesn't count as שהיית חמץ into ט"ו ליל
 - ii) that's why אך חלק is needed
 - (1) to teach that there can be actual שהיית חמץ into the day the that פסוק calls "ראשון"
 - (2) so that it must be that ראשון is י"ד
- 8) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) ממה נפשך
 - (1) If ר' יוסי doesn't follow the שיטה of אב"י that ביום proves that it's enough to be משבית חמץ during the daytime of י"ד
 - (a) Then
 - (i) even once the פסוק says "אך"
 - (ii) "אימא לרבות ליל י"ד" maybe the פסוק teaches that the ביעור needs to be done before the night of י"ד ends
 - (2) If ר' יוסי does follow the שיטה of אב"י and ביום proves that the final time of השבתה is during the daytime
 - (a) We'd have this קשיא
 - (i) How could we have said the final time for השבתה is בין השמשות that isn't daytime
 - (b) and it follows that
 - (i) contrary to רש"י
 - (ii) it must be that ר' יוסי relies on need אך only to teach that we're מחלק the daytime of י"ד so that השבתה needn't be done מצפרא
- 9) תוספות
 - a) We established for רש"י that

- i) ר' יוסי relies on the היקש to teach that the זמן איסורו of חמץ lasts a full seven days
 - ii) אביי also needs to rely on this היקש anyway to explain why ביום הראשון אך isn't needed to teach that חמץ must have been מושבת before the end of ליל ט"ו
- b) קשיא
- i) why does אביי need "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" at all
- 10) ד"ה ואימא לרבנות מהרש"א
- a) תירוץ
 - i) The פסוק of שבעת ימים is needed because it's that פסוק that's the basis of the היקש of מצה to חמץ

דף ה.

גמ' רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע כו' רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ כו' ותד"ה למעוטי חולו של מועד ותד"ה כדתני דבי ר' ישמעאל

[דף ה עמוד א] גמרא רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע כו' רבא אמר מהכא לא תשחט כו' ורש"י בפי' החומש הרכיב את שני המאמרים וז"ל בפרשה בא אך ביום הראשון וגו' מעי"ט וקרוי ראשון שהוא לפני הז' ומצינו מוקדם שנקרא ראשון שנאמר הראשון אדם וגו' או אינו אלא ראשון של ז' תלמוד לומר לא תשחט על וגו' כו' עכ"ל ע"ש וצ"ל לפי' דר"נ בר יצחק נמי אית ליה דרשה דרבא לא תשחט וגו' ואי לאו קרא דלא תשחט וגו' לא הוה מפקינן מלת הראשון ממשמעותיה דכל אינך הראשון דכתיבי במקרא קודש ובלולב אלא דבא רב נחמן בר יצחק לומר לפי הדרשה דלא תשחט הוה לשון הראשון משמעותי' כמו הראשון אדם וגו' אבל א"כ הוא קשה מאי פריך תלמודא מכל הגי הראשון דלית בהו הוכחה לאפוקי אותן ממשמען כי הכא בהראשון תשביתו וי"ל שהוא מפרש דרבא אתי לשנויי הא דר"נ ב"י דכל הגי הראשון ודאי ממש הן אלא גבי הראשון תשביתו דמפיק ליה ממשמעה לפרשו מעיקרא כמו הראשון אדם וגו' היינו דמוכחי קראי מדכתיב לא תשחט וגו' וק"ל:

תוס' בד"ה למעוטי חולש"מ אתרווייהו קאי דלולב אינו ניטל במדינה אלא יום אחד עכ"ל וכדמשני סד"א וי"ו מוסיף על ענין ראשון נמי אתרווייהו קאי דבלולב נמי כתיב בסיפא דקרא ושמתם לפני ה' אלהיכם וגו' וק"ל:

בד"ה כדתני דבי ר"י אף על גב דכתיבי טובא כו' דמסתברא דמהני דכתיבי במקרא קודש כו' עכ"ל ר"ל הני ג' דכתיבי בפ' מקרא קודש בפרשת אמור שמתחיל בה אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש וגו' והיינו שביתת רגל דפסח ושביתת רגל דסוכות ונטילת לולב דכתיבי בהך פרשתא ואייתי להו בשמעתין ובהכי ניחא דלא פריך בשמעתין בשביתת רגל דפסח מקרא דלקמיה דכתיב בפ' בא דכתיב ביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי וגו' ומייתי קרא דבתריה בפ' אמור ביום הראשון מקרא קודש יהיה לכם משום דהוה אתי למסקנא להך דרשה דג' ראשון דכתיבי בפ' מקרא קודש והוה קרא דפרשת בא לא חשיב כיון דכתיב בהך מצוה דשביתת רגל דפסח ועוד יש לישיב דניחא ליה לאתויי קרא דפ' אמור דליכא התם לשנויי וי"ו מוסיף על כו' מה שאין כן בהאי קרא דפ' בא בשביתת רגל דפסח דמייתי איכא וי"ו מוסיף כו' מיהו ק"ק בשביתת רגל דסוכות דמייתי ביום הראשון שבתון וגו' אמאי לא מייתי קרא דלקמי' בהך פרשתא גופיה ביום הראשון מקרא קודש כל מלאכת וגו' והתם נמי ליכא לשנויי וי"ו מוסיף כו' ודו"ק:

1) גמרא

a) שאלה

i) Why is "חמץ אסור דאורייתא משש שעות ולמעלה" on י"ד

b) רב נחמן בר יצחק of תשובה

i) in the פסוק "אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם" פסוק

ii) "ראשון"

(1) doesn't have its usual meaning of "first"

- (2) but instead "ראשון דמעי קרא משמע" – ראשון means the-day-before
- (3) As in the פסוק: תולד: הראשון אדם תולד
- c) קשיא
- i) Then why does הראשון in "ולקחתם לכם ביום הראשון" for לולב in פרשת אמור have its usual meaning of "first" rather than "the-day-before"
- d) תירוץ
- i) the פסוק on לולב ends "ושמחתם לפני ד' אלקיכם שבעת ימים" to teach that "מה שביעי שביעי" להג אף ראשון ראשון להג
- e) קשיא
- i) But הפסוק also ends with שבעת ימים namely "שבעת ימים תאכלו מצות"
- f) תירוץ
- i) the פסוק for חמץ says הראשון instead of ראשון
- ii) and it's only הראשון that means the-day-before
- g) קשיא
- i) But the פסוק for לולב also says הראשון
- 2) תוספות
- a) תירוץ
- i) the גמרא asks a similar קשיא for the word הראשון that appears for סוכה in פרשת אמור
- ii) And the גמרא is מתרץ that
- (1) חולו של מועד for ממעט שביתת סוכה is needed to be הראשון
- (2) because
- (a) חול המועד שביתת סוכה applies to otherwise we might have thought that
- (b) based on a וי"ו that's ראשון ענין ראשון
- iii) The same תירוץ applies to לולב because for לולב there is also a וי"ו that might have been read to require נטילת לולב also on חול המועד
- 3) גמרא of המשך
- a) Two קושיות
- i) the פסוק should have written neither the וי"ו nor the ה"א for both נטילת לולב in פרשת אמור and שביתת סוכה in פרשת אמור
- ii) and how do you explain the הראשון in פרשת אמור for שביתת פסח where there is no וי"ו
- b) תירוץ
- i) These three פסוקים in פרשת אמור

- (1) לולב
 - (2) שביתת סוכה
 - (3) ושביתת פסח
 - ii) use הראשון for the purposes of ישמעאל דבי ר' תנא whose precise לימוד isn't relevant here
 - iii) But the הראשון of הראשון אך ביום הראשון isn't necessary for ישמעאל דבי ר' תנא and remains available for the דרשה of יצחק בר נחמן בר יצחק
- 4) מהרש"א ד"ה כדתנא at תוספות
- a) קשיא First
 - i) There are many פסוקים of קדש מקראי in פרשת אמור and elsewhere that use the word הראשון
 - ii) Why does ישמעאל דבי ר' תנא use only the פסוקים in פרשת אמור on לולב and שביתת סוכות and שביתת פסח
 - b) תירוץ
 - i) All of the other פסוקים also relate in some way to מצוות לולב or שביתת סוכה or שביתת פסח
 - ii) And all פסוקים that relate to any one מצוה together count as one
 - c) קשיא Second
 - i) Why does תנא דבי ר' ישמעאל say that
 - (1) The three פסוקים we mentioned count towards the דרשה of ישמעאל דבי ר' תנא
 - (2) While אך ביום הראשון for חמץ isn't counted towards the דרשה
 - d) תירוץ
 - i) The three ראשונים are set out together in פרשת אמור under קדש מקראי
 - ii) אך ביום הראשון for חמץ is set out elsewhere
- 5) מהרש"א ד"ה כדתני at מהרש"א
- a) קשיא
 - i) We established that the גמרא asked how to explain "הראשון" for שביתת פסח in פרשת אמור
 - ii) Why didn't the גמרא ask the same קשיא for a similar פסוק for שביתת פסח in פרשת בא
 - b) First תירוץ
 - i) The גמרא from the start intended to explain that the three פסוקים of קדש מקראי in פרשת אמור were a group for the purpose of the דרשה of ישמעאל דבי ר' תנא
 - ii) This is why the גמרא preferred to ask its קושיות from these three פסוקים
 - iii) And
 - (1) Once the גמרא asked its קשיא from שביתת פסח in פרשת אמור

- (2) It no longer can ask a further קשיא from פסח שביתת פסח in פרשת בא because we've established that all פסוקים that deal with one מצוה count as one
- c) Second תירוץ
- i) The גמרא prefers to ask its קשיא from פסח שביתת פסח in אמור פרשת אמור because
- (1) in פרשת בא there's an extra וי"ו that would have supported a תירוץ of מוסיף חולו של מועד וכו'
- (2) While the פסוק in אמור פרשת אמור doesn't have an extra וי"ו
- d) קשיא
- i) There are two פסוקים in פרשת אמור that deal with שביתת סוכה
- (1) For the first there is no וי"ו that can be מוסיף on ענין ראשון
- (2) For the second there is a וי"ו that can be מוסיף on ענין ראשון
- ii) Now
- (1) The גמרא asked its קשיא from the second פסוק and was מפריך the קשיא by saying וי"ו מוסיף על ענין ראשון that הראשון was needed to teach that we don't say that
- (2) When the גמרא should better have asked its קשיא from the first פסוק where the גמרא could not have been מפריך the קשיא by saying וי"ו מוסיף על ענין ראשון that הראשון was needed to teach that we don't say that
- 6) גמרא of המשך
- a) רבא תשובה
- i) "לא תשחט from לימוד because of a ממש שעות ולמעלה י"ד on אסור דאורייתא is חמץ על חמץ דם זבחי"
- ii) The details of this לימוד aren't relevant here
- 7) ד"ה רב נחמן בר יצחק at מהרש"א
- a) מהרש"א of קשיא to the הקדמה
- i) רבא and רב נחמן בר יצחק of דרשות in בא רש"י combines the דרשות of רב נחמן בר יצחק here means the-day-before which is the דרשה of רבא
- (1) רב נחמן בר יצחק here means the-day-before which is the דרשה of רבא
- (2) as proved by לא תשחט על חמץ דם זבחי which is the דרשה of רבא
- ii) Presumably רש"י means that רב נחמן בר יצחק relies on the דרש of רבא to decide that ראשון
- (1) doesn't have its usual meaning of "first" as in the three פסוקים of מקרא קדש in פרשת אמור
- (2) and instead means the-day-before as in ראשון האדם יולד
- b) קשיא
- i) If this is what רש"י means then

- (1) Since the דרשה of רבא is the reason that רב נחמן uses an unusual meaning for אך ביום הראשון תשביתו
- (2) Why does the גמרא ask that the three מקרא קדש פסוקים and לולב should also have unusual meanings even though there is no דרשה of רבא for the three פסוקים to support this מהלך

c) תירוץ

- i) The גמרא asked its קושיות to רב נחמן בר יצחק from the three פסוקים before it was aware of the דרשה of רבא
- ii) רבא by his דרשה intended to be מיישב these קושיות

דף ה:

תד"ה משום דכתיב לך לך תרי זימני ובא"ד אבל עוד קשה לי

דף ה עמוד ב] תוס' בד"ה משום דכתיב לך וגו' אבל השתא דשדינן אלא ימצא כו' משמע אפילו במצוי בעינא לך כו' עכ"ל ואין להקשות מנלן לאסור הטמנה מלשון לא ימצא אימא דכתב האי לישנא ימצא לדרוש מיניה נכרי שכבשתו דאפילו במצוי בעינן לך די"ל דמשמעותי' דימצא בלאו יתורא נלמד מיניה לאסור הטמנה ובהכי ניתא מאי דתמיהא ליה לר"ן דמנליה לאסור הטמנה מלא ימצא דאדרבה נילף להתיר הטמנה מלא יראה דיש לומר דודאי לא ימצא משמע אפילו הטמנה ודכתיב לא יראה לך לאשמעינן דאפי' ראייה שרי בשל אחרים ושל גבוה ודו"ק:

בא"ד אבל ע"ק לי כיון דשדינא אלא ימצא אמאי איצטריך ליה לעיל למדרש מה שאור כו' עכ"ל וק"ק ומאי קושיא דאימא דאי לאו ג"ש דשאור שאור לא הוה שדינן לך אלא ימצא אלא יתורא דלך אתי לגופיה בגבולין להתיר אף הטמנ' וקבול פקדונות מן העכו"ם ומעיקרא נמי דקאמר יכול יטמין ויקבל כו' היינו נמי מיתורא דלך אבל השתא דילפינן שאור שאור לאסור בגבולין הטמנה וקבול פקדונות ע"כ יתורא דלך שדינן אלא ימצא וממעטינן עכו"ם שכבשתו ממשמעותיה וק"ל:

1) First הקדמה

a) פסוקים

- i) פרשת ראה: לא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים
- ii) פרשת בא: לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור בכל גבולך
- iii) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם

2) Second הקדמה

a) It's more than in חמץ in בחמץ for מהמיר to be more מסתבר

3) רבא according to רש"י as explained by ברייתא

a) The that קולא the גבולין for teaches "לא יראה לך שאור בכל גבולך" in לך

- i) If you're not מקבל אחריות
- ii) "שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה"

b) יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרי

- i) that חומרא the בתים for to teach "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" that תלמוד לומר
- (1) it's to be מטמין and to be הנכרי מן אסור

c) From a גזירה שוה of שאור שאור we derive that

- i) The חומרא of ימצא on הטמנה and פקדונות applies also בגבולין
- ii) The קולא of לא יראה לך where there's no אחרים של אחרים on לא יראה לך קולא applies also בבתיכם

4) ברייתא of המשך

- a) Since "לך" appears in **לא יראה לך** both in **פרשת בא** and in **פרשת ראה**
 - b) We derive also that:
 - i) The קולא of "אתה רואה של אחרים" applies even to a נכרי שכבשתו who is בחצר שרוי עמך בחצר
- 5) רש"י
- a) We actually derive this קולא from the פסוק of **בבתיכם** **לא ימצא בבתיכם**
 - b) Because
 - i) **לא יראה לך** isn't needed for **לא יראה לך**
 - ii) and we're שדינן the extra "לך" onto **לא ימצא**
- 6) מהרש"א as explained by תוספות
- a) קשיא
 - i) Why does רש"י say the קולא from the second **לך** for **לא יראה לך** applies only if שדיי' to the פסוק of **לא ימצא**
 - ii) Why isn't the extra **לך** enough as it stands in the פסוק of **לא יראה לך**
 - b) תירוץ
 - i) Because
 - (1) I might have said that נכרי שכבשתו counts as **לך** even where there was no קבלת אחריות
 - (2) And I'd have applied the קולא of the extra **לך** to some other דרשה
 - ii) But
 - (1) Once we place the extra **לך** in the פסוק of **לא ימצא**
 - (2) the משמעות of the word **לא ימצא** teaches that
 - (a) Even where a נכרי is מצוי because כיבשתו
 - (b) there's no איסור unless there's "לך" meaning unless there was קבלת אחריות
- 7) מהרש"א
- a) קשיא
 - i) Once we need **לא ימצא** to join with the extra **לך** to teach that שכבשתו is מותר where **לא יראה לך** קיבל עליו אחריות
 - ii) How can the גמרא also derive from the ריבוי of **לא ימצא** that הטמנה and פקדונות are אסור
 - b) תירוץ
 - i) We derive that הטמנה is אסור not from any ריבוי
 - ii) But from the משמעות of **לא ימצא** in the sense that חמץ that was נטמן or נפקד is still **בנמצא**
 - c) Now
 - i) Note this קשיא by ר"ן

דף ו.

תד"ה בהמת ארנונא

[דף ו עמוד א] בד"ה בהמת ארנונא כו' וכן גבי עיסה תניא עיסת ארנונא חייבת כו' עכ"ל גם זו הברייתא קושיא לפירש"י דמפרש דההיא ברייתא דקתני חייבת סתם ללישנא קמא מפרש לה בבכורה וללישנא בתרא בעיסה דאינו כן דהא ההיא דעיסה מפורש בהדיא דאיירי בעיסה וא"כ א"נ דקתני סתם חייבת ליכא לפרשה בעיסה דמתניא בהדיא אלא דע"כ דאיירי בבכורה וזה שכתבו ולפי זה מתיישבות שתי הברייתות היינו הך דקתני בהדיא דחייב' בבכורה והך דקתני בהדיא חייבת בעיסה דלפירש"י אחד היא חייבת סתם מתניא וק"ל:

1) First הקדמה

a) There's no חיוב בכורה for a בהמה in which באמצע יד נכרי

2) Second הקדמה

a) There's no חלה for an עיסה in which באמצע יד נכרי

3) Third הקדמה

a) The גמרא considers whether בהמת ארנונא and עיסת ארנונא count as באמצע יד נכרי

4) Fourth הקדמה

a) For בהמת ארנונא it's more מסתבר that יד נכרי counts as באמצע where "לא מצי לסלק בזוזי"

5) גמרא

a) חייבת בבכורה is בהמת ארנונא on רבא of שיטה

עיסה בכל ענין	בהמה דלא מצי לסלק בזוזי	בהמה דמצי לסלק בזוזי	
	פטורה	חייבת	לישנא קמא
חייבת	פטורה	פטורה	איכא דאמרי

6) ברייתא א'

a) "חייבת"

b) The ברייתא deals with ארנונא but doesn't say בפירוש whether it deals with בהמת ארנונא

7) גמרא

a) לישנא קמא is a קשיא ברייתא א'

b) Because

i) we assume בהמת ארנונא deals with ברייתא א'

ii) and yet the ברייתא says חייבת

c) תירוץ

i) מצי מסלק לי' בזוזי where בהמת ארנונא deals with ברייתא א'

8) רש"י

a) קשיא

- i) The same קשיא applies for איכא דאמרי
- ii) And for איכא דאמרי it's not a תירוץ that the ברייתא deals with where מצי לסלק בזווי
- iii) Since for איכא דאמרי a בהמת ארנונא is פטורה even where מצי מסלק לה בזווי
- b) תירוץ
- i) עיסת ארנונא says that ברייתא א' איכא דאמרי deals only with
- 9) Two additional ברייתות mentioned by תוספות
- a) בהמה חייבת ב' says ברייתא ב'
- b) עיסה חייבת ג' says ברייתא ג'
- 10) מהרש"א as explained by תוספות
- a) First קשיא to רש"י
- i) ברייתא ב' says outright that בהמה is חייבת and can't be said to deal with עיסה
- ii) This is a קשיא to איכא דאמרי who say בהמה is פטורה in every case – even where מצי לא מסלק בזווי
- b) Second קשיא to רש"י
- i) ברייתא ג' says outright that עיסה חייבת
- ii) So obviously a ברייתא that deals with עיסה is מפרש that it deals with עיסה
- iii) And it follows that
- (1) ברייתא א' that is סתם must teach that בהמת ארנונא is חייבת and not that עיסת ארנונא is חייבת
- (2) So איכא דאמרי ב' is also a קשיא to ברייתא א'
- c) תירוץ
- i) מתיישבות ב' and ברייתא ג' רש"י must hold that
- 11) מהרש"א of תוספות as explained by המשך
- a) are גורס in the גמרא as in this table:

עיסה בכל ענין	בהמה דלא מצי לסלק בזווי	בהמה דמצי לסלק בזווי	
	פטורה	חייבת	לישנא קמא
חייבת	פטורה	פטורה	איכא דאמרי
	פטורה	חייבת	איכא דאמרי לגרסא דאית ספרים

- b) Namely that
- i) ברייתא א' and the איכא דאמרי on the דין and differ only in the לשון of 'א' לישנא קמא
- (1) מצי לסלק if חייבת בהמה is teaches that ברייתא א' says לישנא קמא
- (2) and איכא דאמרי say 'א' ברייתא teaches that בהמה is פטורה when מצי לסלק
- c) "ולפי זה מתיישבות שתי הברייתות"

i) Meaning that

(1) ברייתא ב' that says בהמת ארנונא is חייבת because it can deal with where מצי לסלק בזוזי

(2) ברייתא ג' is also מתיישבת because

(a) it correctly implies that ברייתא א' that is סתם in fact deals with בהמת ארנונא

(b) and ברייתא א' says חייבת for בהמת ארנונא because it too deals with where מצי לסלק בזוזי

תד"ה ייחד לו בית

בד"ה ייחד לו בית כו' ומשה מפיק מלא ימצא כו' ורב פפא אית ליה מסברא כיון כו' עכ"ל ר"ל דלפרש"י דאיירי שלא באחריות לא הוה מפיק ליה מלא ימצא להתיר אלא מדכתיב לא יראה לך דמינה מפקינן לעיל דשרו שלא באחריות וכתבו דרב פפא אית ליה מסברא כו' אף על גב דאיירי באחריות מ"מ בלאו קרא דלא ימצא התיר בייחד לו בית אף על גב שכירות לא קניא מהך סברא דקאמר דאין לאסור אלא במצוי בידך וק"ל:

1) הקדמה

- a) At דף ה: on ד"ה משום דכתיב לך we established that
 - i) From the פסוק of יראה לא we derive that there's no איסור for נכרי if the ישראל isn't מקבל אחריות
 - ii) From the פסוק of ימצא לא we derive that there is an איסור for נכרי if the ישראל is מקבל אחריות

2) ברייתא

- a) רישא דרישא
 - i) נכרי שנכנס ובציקו בידו אין זקוק לבער
- b) רישא
 - i) הפקידו אצל ישראל זקוק לבער
- c) סיפא
 - i) יחד לו בית אין זקוק לבער
- d) סוף ברייתא
 - i) "שנאמר לא ימצא"

3) גמרא

- a) שאלה
 - i) Does "שנאמר לא ימצא" explain the רישא of the ברייתא or the סיפא of the ברייתא
- b) רב פפא
 - i) "שנאמר לא ימצא" supports the רישא that there needs to be ביעור because קיבל עליו אחריות since הפקידו אצלו
- c) רש"י according to רב אשי
 - i) רש"י supports the סיפא where יחד לו בית and teaches that
 - (1) There's no חיוב ביעור even though the נכרי wasn't קונה by שכירות
 - (2) because the ישראל said לפניך and wasn't מקבל אחריות

4) תוספות

- a) מהרש"א as explained by רש"י on קשיא

- i) If שיטה of רש"י is correct that in the סיפא the דין is לבער because there was no קבלת אחריות
 - ii) the ברייתא as explained for רב אשי should have said that אין זקוק לבער because of the פסוק of לא יראה לך instead of the פסוק of ימצא
- b) That's why תוספות prefers this מהלך:
- i) In fact the סיפא deals with where the ישראל was מקבל אחריות
 - ii) and the ברייתא explains that there's no חיוב ביעור because
 - (1) even though לא קניא שכירות
 - (2) still to be חייב
 - (a) not only must there be קבלת אחריות
 - (b) but also – based on לא ימצא – the בית must be מצוי to the ישראל
 - (3) and where the ישראל was בית לו יחד the בית doesn't count as מצוי לישראל
- c) שאלה
- i) Since רב פפא says the words "שנאמר לא ימצא" apply to the רישא
 - ii) How does he explain how the ברייתא derives the דין of the סיפא
- d) מהרש"א as explained by תשובה
- i) רב פפא says that the ברייתא relies on a סברא to derives this דין

רש"י ד"ה דעתו לחזור כו' אפילו מראש השנה נמי

בפירש"י בד"ה דעתו לחזור בימי הפסח כו' וכשראהו עובר עליה עכ"ל וכתב מהרש"ל משמע דעל מה שמצא אינו עובר עליו כל זמן שלא ראה אותה כו' ודבר תימה הוא נהי שלא היה בידו לבער מ"מ חמץ שלו בביתו הוא ועובר עליו בבל יראה כו' עכ"ל ע"ש באורך ולי נראה דודאי איירי אף בשיש לו ודאי חמץ בביתו ואפ"ה כשאין דעתו לחזור אין זקוק לבער דעשאוהו כנפלה עליו מפולת דמבטלו ודיו וכ"כ הר"ן וכן נראה דמדמי לה לאוצר שאין דעתו לפנותו שפירש"י בהדיא דה"ל כנפלה עליו מפולת וכשדעתו לחזור בימי פסח חששו כיון דהוא בים ובמדבר בשיירא ואין כאן מקום בדיקה ושמא יפשע ולא יבטל כדלקמן בשמעתין דלכך לא תקנו שיבטל אלא בלילה בזמן בדיקה ולא בד' ובה' וכשיבא לביתו בימי הפסח עובר בבל יראה ומיהו בההוא דעשה ביתו אוצר שהוא מקום בדיקה וליכא למיחש שמא לא יבטל אין לפרש כי הכא אלא אפילו אם יבטל איכא למיחש שמא יפנה בימי פסח אתי למיכליה וכענין זה כתב הב"י בשם הגהת מיימון ודו"ק:

1) גמרא

a) רבא of שיטה

i) פסח more than 30 days before המפרש והיוצא בשיירא

(1) פסח if he doesn't have in mind to return during אין זקוק לבער

(2) פסח if he does have in mind to return during אין זקוק לבער

ii) ואזדא רבא לטעמי' דאמר רבא

(1) העושה ביתו אוצר אפילו קודם שלשים יום

(a) אין דעתו לפנותו if אין זקוק לבער

(b) דעתו לפנותו if זקוק לבער

iii) רש"י

(1) The אין דעתו לפנותו if חיוב ביעור that there's no אוצר for דין

(2) Is similar to the ליל י"ד on חמץ the מבטל be מפולת for דין that he need only be עליו

2) רש"י

a) The case of חמץ מבטל wasn't יוצא or מפרש where the מפרש לים והיוצא לשיירא deals with when he was מפרש or יוצא

b) We're חושש that

i) if he's not בודק when he leaves

ii) he might see חמץ when he returns on פסח and be עובר on יראה בל יראה

3) מהרש"ל

a) קשיא

i) Since רש"י says that the מפרש or יוצא hasn't yet done ביטול

- ii) why would he not be **עובר בבל יראה** if he knows that there's **חמץ** in his house even if he's not here and even if he doesn't see it
- b) **תירוץ**
 - i) the **גמרא** deals with where there's only a **ספק** that there's **חמץ** in the house
 - ii) other **פרטים** of the **תירוץ** aren't relevant here
- 4) **מהרש"א**
 - a) **רש"י** on **מהרש"ל** of **קשיא** to **תירוץ**
 - i) **Part 1**
 - (1) The **גמרא** deals also with where the person knows that it's **ודאי** that he left **חמץ** in his house
 - (2) **אין דעתו לחזור בפסח** where **אין זקוק לבער**
 - (a) Because we've established that the case counts like **נפלה עליו מפולת**
 - (b) And we rely on the person to be **מבטל בלבו** at **זמן ביעור**
 - ii) **Part 2**
 - (1) But the **דין** is different for a person who plans to return on **פסח**
 - (2) Because we're **חושש** that because of the **טרדא** of returning from the **ים** or **שיירא** the person will be **פושע** and forget to be **מבטל** at **זמן ביעור**
 - (3) Compare this to the **גמרא** at **דף ו'**: that explains that
 - (a) because **דלמא פשע**
 - (b) the **חכמים** were **מתקן** to be **מבטל** at **בדיקה** at **זמן** **לי"ד** and not at **שעה** or **שעה ד'** **י"ד** on the morning of **ה'**
 - iii) **Part 3**
 - (1) now
 - (a) If in fact he forgets to be **מבטל** the **חמץ** before **זמן איסורו**
 - (b) The **חמץ** would no longer be in his **רשות** when he returns and he won't be able to be **מבטל** it then
 - (c) So that he'll be **עובר** on **מצא** **ובל יראה** unless he was **בודק** the **חמץ** before he left
 - iv) **Part 4**
 - (1) When **רש"י** says that he'll be **מצא** **ובל יראה** **עובר** **בבל יראה** when he returns and sees the **חמץ**
 - (2) **רש"י** means that he won't be **עובר** unless he returns
 - b) **קשיא**
 - i) For **עושה ביתו אוצר** and **דעתו לפנותו**

- ii) he's not טרוד with returning from the ים or a שיירא and there's no reason to be חושש that he might be פושע and forget to be מבטל
 - iii) Why do we require בדיקה beforehand
- c) תירוץ
- i) We're חושש that while he's עוסק in being מפנה the חמץ he might eat the חמץ
 - ii) Note that
 - (1) a person who's חוזר מים or משיירא isn't עוסק with חמץ and there's no חשש of שמא יאכלנו
 - (2) and that's why for him מהרש"א needs to explain that we're חושש that because of his טרדא he might be פושע and forget to be מבטל

דף ו:

גמ' דאלת"ה כלל ופרט כו' ותד"ה אבל בחד ענינא וד"ה אבל בתרי עניני

[דף ו עמוד ב] גמרא דאלת"ה כלל ופרט כו' כתב מהרש"ל יש להקשות מאי דייק מכלל ופרט דלמא לא אמרינן מוקדם כו' אלא היכא דאיכא הוכחה כו' ונראה בעיני משום דדרשינן כו' עכ"ל ע"ש באורך אבל יש לדקדק אכתי בשמעתין לפי מה שכתבו התוס' בד"ה אבל בחד ענינא מאי דמוקדם מוקדם היינו דוקא דליכא דרשה וטעם כו' אף על גב דסקילה כתיב ברישא כו' עכ"ל וא"כ מ"ש תרי עניני מחד ענינא דכמו דבתרי עניני אמרי' אין מוקדם ומאוחר כי הכא בפ' פקודים ובפ' פסח שני דאיכא הוכחה דע"כ חודש ראשון הוא קודם לחודש שני ה"נ בחד ענינא כההיא דסקול יסקל וירה יירה אמרי' בהו דאין מוקדם ומאוחר דאיכא הוכחה מדכתיב וסקלתם באבנים וע"כ הנראה דהכי קאמר כיון דמצינו בתרי עניני הכא בפ' פקודים ופ' פסח שני דע"כ אין מוקדם ומאוחר בתורה אית לן למימר מסברא בעלמא א"נ היכא דליכא הוכחה נימא דאין מוקדם כו' ואין דנין כלל ופרט המרוחקים אפי' היכא דליכא הוכחה אבל בחד ענינא אף על גב דמצינו ביה אין מוקדם ומאוחר כי ההיא דסקול יסקל וגו' היינו דוקא דאיכא הוכחה אבל לא נילף מיניה מסברא היכא דליכא הוכחה ולכך דנין בכלל ופרט המקורבים בענין אחד וניחא השתא דבסברא פליגי הני אמוראי ודו"ק:

תוס' בד"ה אבל בתרי עניני כו' שור וחמור [דדברות אחרונות] פרט ומשני בהמתך דדברות כו' היינו משום דעשרת הדברות חשיבי כחד ענינא עכ"ל כצ"ל והוצרכו לזה לפי שיטתם דבתרי עניני דהיינו בב' פרשיו' לכ"ע אין דנין פרט וכלל כמ"ש התוס' פ' כל המנחות ופ' החובל כמ"ש מהרש"ל אבל לפירש"י בשמעתין נראה דתרי עניני דאין דנין לכ"ע היינו תרי עניני ממש אבל בחד ענינא אפילו בב' פרשיות דנין לא הוצרך לזה דודאי דברות ראשונות ואחרונות חד ענינא הן ודו"ק:

1) גמרא

a) הקדמה

i) פרשת במדבר in פסוק

וידבר ד' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים (1)

ii) פרשת בהעלתך in פסוק

בהעלתך כתיב וידבר ד' אל משה במדבר סיני ... בחדש הראשון (1)

b) רב מנשיא בר תחליפא אמר רב

i) זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה

c) רב פפא

i) But because otherwise we couldn't be מוקדם מוקדם it must be that בחד ענינא פרט פרט וכלל from a כלל ופרט since we couldn't tell a כלל ופרט

ii) It's only דרש of there is no בתרי עניני and in fact אין מוקדם ומאוחר בתורה that בתרי עניני It's only כלל ופרט

2) ד"ה אבל בחד ענינא at תוספות

- a) רב פפא to קשיא
- i) A סקל יסקל או ירה יירה that נסקל in פסוק א says for a חד עניינא
 - ii) Yet we change the סדר and say that the דחייה takes place before the סקילה
 - iii) So it must be that אין מוקדם ומאוחר applies also to חד עניינא
- b) תירוץ
- i) Even בהד ענינא
 - (1) there is no מוקדם ומאוחר where there is a special דרשה וטעם
 - (2) And for סקילה there is a דרשה וטעם because "וסקלתם באבנים ומתו" teaches that סקילה must be closer in time to מיתה than דיחוי
 - ii) But בהד עניינא where there is no דרשה וטעם we say מאי דמוקדם מוקדם and that's why דורש כלל ופרט
- 3) מהרש"ל
- a) רב פפא to קשיא
- i) Why does רב פפא
 - (1) decide for חד עניינא that מאי דמוקדם מוקדם because we need to be דורש כלל ופרט for חד עניינא
 - (2) and say for תרי ענייני that אין מוקדם ומאוחר because we can accept not be דורש כלל ופרט תרי ענייני
 - ii) It's more מסתבר to say for both חד עניינא and תרי ענייני that אין מוקדם ומאוחר applies only where there is a הוכחה that אין מוקדם ומאוחר and wherever there is this הוכחה we're not דורש כלל ופרט
- b) תירוץ
- i) We are often דורש a פרט כלל in חד עניינא even where
 - (1) the פרט כלל conflicts with a קל וחומר
 - (2) and the קל וחומר might be taken as a הוכחה that in these cases אין מוקדם ומאוחר
 - ii) This proves that we don't go בתר הוכחה
- 4) מהרש"א
- a) קשיא
- i) But the fact is that חוספות has established for חד עניינא that we do follow a הוכחה that's derived from דרשה וטעם
- b) So it must be that this is the מהלך of the גמרא
- i) Part 1
 - (1) Whether בהד עניינא we're דורש a פרט כלל depends in each case on whether in that case אין מוקדם ומאוחר or מאי דמוקדם מוקדם

(2) Whether עניינא בחד we say מאי דמוקדם מוקדם in turn depends on whether there is דרשה וטעם

ii) Part 2

(1) It's more מסתבר to say בתורה ומאוחר אין מוקדם for תרי ענייני than for עניינא חד

iii) Part 3

(1) רב מנשיא בר תחליפא of שיטה

(a) For תרי ענייני

(i) Since it must be that the פסוקים in במדבר and בהעלתך are מוקדם ומאוחר because חודש הראשון חודש השלישי can't be before

(ii) We extend this מסברא also to where there is no הוכחה

(b) For עניינא חד

(i) The פסוק of וסקלתם is also a הוכחה that these פסוקים are מוקדם ומאוחר

(ii) We also extend this מסברא to where there is no הוכחה

(2) רב פפא of שיטה

(a) תרי ענייני for רב מנשיא בר תחליפא agrees with רב פפא

(b) רב פפא

(i) disagrees with רב מנשיא בר תחליפא for עניינא חד

(c) Because he holds that for עניינא חד we don't extend מסברא ומאוחר אין מוקדם to where there's no הוכחה

iv) Part 4

(1) Note that

(a) כלל ופרט רב פפא mentions

(i) only to note that a **result** of saying אין מוקדם ומאוחר for עניינא חד would be that there's no כלל ופרט also for עניינא חד the same as there's no כלל ופרט for תרי ענייני

(ii) But this isn't the basis of his מחלוקת with רב תחליפא

5) רב פפא for מסקנא – the גמרא of המשך

אינן מרוחקין	מרוחקין	
דנין דמאי דמוקדם מוקדם	אין דנין דאין מוקדם ומאוחר	בתרי ענייני
מכ"ש דדנין דמאי דמוקדם מוקדם	דנין דמאי דמוקדם מוקדם	בחד עניינא

6) ד"ה אבל בתרי ענייני at תוספות

a) קשיא

i) the גמרא in בבא קמא combines a כלל ופרט in דברות ראשונות with a final כלל in דברות אחרונות

- ii) Even though the two דברות are in separate פרשיות and presumably count as תרי עיני
- b) תירוק
 - i) The דברות count as חד עינא because בדיבור אחד נאמרו
- 7) ד"ה אבל בתרי עיני at מהרש"א
 - a) elsewhere says that what's actually the same ענין doesn't count as תרי עיני even if set out in two פרשיות
 - b) So
 - i) the גמרא in בבא קמא wouldn't be a קשיא to רש"י even if the דברות weren't said in דיבור אחד
 - ii) because both דברות deal with the same ענין

תד"ה ודעת' עילוי'

בד"ה ודעתיה עלויה כו' הא פי' ודעת' עלויה שחס עליה לבטלה עכ"ל רש"י לא פי' כן אלא שחס עליה לשורפה אלא דממיל' משמע דאותה רגע שחס עליה לשורפ' ודאי דחס נמי עליה לבטלה ומאי פריך וכי משכחת לה ליבטלה ולדברי התוס' ניתא דודאי לא חס עליה כלל אלא כיון דמאליו אינו בטל עובר בבל יראה ולהכי פריך וכי משכחת לבטלה וק"ל:

1) הקדמה

a) תשביתו counts as ביטול

b) That's why

i) If a person is חמץ מבטל before שש שעות and later finds חמץ in טוב

ii) he's not עובר on בל יראה

2) רש"י as explained by גמרא

a) אמר ר' יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל

b) קשיא

i) מאי טעמא

c) תירוץ

i) He might find פירורין

d) קשיא

i) בטל מאיליו and were חשיב aren't פירורין

e) תירוץ

i) "גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעת' עילוי'"

3) גזירה of this ביאור

a) רש"י

i) We're חושש that

(1) in טוב he might find a גלוסקא that's not מאיליו and wait a רגע before he's גלוסקא שורף

(2) And he'll thereby be עובר on ובל ימצא

b) תוספות

i) We're חושש that he might find a גלוסקא that's חשיב and that unlike פירורין isn't בטל מאיליו

4) גמרא of the המשך

a) קשיא

i) Then let the person be מבטל the גלוסקא as soon as he finds it

5) תוספות

- a) מהרש"א explained by רש"י to קשיא
- i) How can the גמרא in its final קשיא ask that we rely on ביטול
 - ii) when
 - (1) since the גמרא has already explained that we're חושש that because 'דעת' עילוי' he might wait a רגע before שריפה
 - (2) It's a פשיטות that we're חושש that he'll wait a רגע before ביטול
- b) Note that for תוספות this isn't a קשיא
- i) Because for תוספות the גמרא never said that we're חושש that a person might wait a רגע
 - ii) And the גמרא understandably asks that we assume that the person will be מבטל the גלוסקא as soon as he finds it

תד"ה משש שעות ולמעלה

בד"ה משש שעות ולמעלה פ"ה מתחלת ו' כו' חמץ משש שעות ולמעלה אסור היינו מסוף ו' כו' עכ"ל כדילפינן מאך חלק ומלא תשחט וה"ה דמשמעתין גופא איכא לאוכוחי הכי מהא דאר"א דחמץ משש שעות אינו ברשותו ועשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו והיינו ע"כ מסוף שש דמתחלת שש לא הוה אלא מדרבנן ועוד דלא הוה פריך מידי ונבטליה בשית דהא קאמר דלא הוה ברשותו אלא ע"כ הא דקאמר משש שעות ולמעלה אינו ברשותו היינו מסוף שש ודו"ק:

1) גמרא

- a) הבודק צריך שיבטל גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעת' עילו'י
- b) קשיא
 - i) וכי משכחת לי' לבטלי'
- c) תירוץ
 - i) דילמא משכחת לי' לבתר איסורא ולא ברשות' קיימא ולא מצי מבטיל
 - ii) דא"ר אלעזר שני דברים אינן ברשותו... חמץ משש שעות ולמעלה
- d) קשיא
 - i) וניבטלי' בארבע
- e) תירוץ
 - i) כיון דלאו זמן איסורא הוא ולא זמן ביעורא הוא דילמא פשע ולא מבטל לי'
- f) קשיא
 - i) תחלת שית at meaning וניבטלי' בשית
- g) תירוץ
 - i) כיון דאיסורא דרבנן עילו' ... לא מצי מבטיל
 - ii) דאמר רב גידל... אמר רב
 - iii) המקדש משש שעות ולמעלה אפילו בחיטי קורדיניתא אין חוששין לקידושין

2) רש"י

- a) When דרבנן is אסור when the מתחילת שש he means שש שעות ולמעלה refers to רב גידל
- b) The גמרא relies on the מימרא of רב גידל to show that
 - i) Just as חמץ can't after שש תחלת שש in a person's רשות to use as קידושין because it's then אסור דרבנן
 - ii) ביטול for the purposes of רשות in a person's then also חמץ isn't

3) תוספות

- a) רש"י to קשיא
 - i) The words שש שעות ולמעלה prove that רב גידל means שש סוף when the אסור is דאורייתא
 - ii) Here's proof:

(1) At דף ד: the גמרא says

(a) "דכולי עלמא מיהא חמץ משש שעות ולמעלה אסור"

(b) and the גמרא derives this דין from לימודים that are דאורייתא

4) מהרש"א

a) Further קושיות to רש"י

i) First קשיא

(1) גמרא in our מימרא in his ר' אלעזר himself also uses the words **משש שעות ולמעלה** on שני דברים

(2) and he must mean שש מסוף ש because he says **ועשאן הכתוב**

ii) second קשיא

(1) if ר' אלעזר had meant חמץ is not in a person's רשות starting שש מתחילת שש

(2) how can the גמרא later ask that there be ביטול at שש תחלת שש

5) המשך תוספות

a) קשיא

i) If the שיטה of תוספות is correct that רב גידל means שש סוף שש

ii) What דאורייתא does the גמרא bring from רב גידל that there can't be ביטול for חמץ that's אסור דרבנן

b) תירוץ

i) The ראי' is from קורדנייתא that are אסור only אסור even at שש סוף שש

דף ז.

גמ' הב"ע כגון שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר כו'

[דף ז עמוד א] גמ' הב"ע כגון שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר כו' צבורין צבורין כו' ולעיל גבי חמץ ומצה ליכא לשנויי כה"ג שנשתמשו בה ביום א' קודם הפסח חמץ ומצה זו בזוית זו וזו בזוית אחרת דאזלינן בתר רובא די"ל דאין דרך לאפות מצה כ"כ קודם הפסח שיתעפש קודם הפסח ולכך הוצרך לאוקמא שרבו ימי מצה עליה וק"ל:

1) גמרא

a) אמר רבה בר רב הונא אמר רב

i) If in a תיבה there is פת שעופשה

ii) כיון שרבתה מצה מותרת

b) Apparently "כיון שרבתה מצה" means that

i) If in the תיבה there was more השתמשות with מצה than with חמץ

ii) We go בתר רוב

c) קשיא

i) Even without this רוב

ii) The דין should be מותרת because

(1) for reasons whose details aren't relevant here

(2) it's מסתבר that the תיבה was used last for מצה and we go בתרא בתרא

d) גמרא in the מסקנא of תירוץ

i) In fact the דין is מותרת because we go בתרא בתרא

ii) When רב said "כיון שרבתה מצה מותרת" he means "שרבו ימי מצה" namely that **many** days passed after פסח – enough for מצה to become מעופש

2) ברייתא

a) תיבה שנשתמשו בה מעות חולין ומעות מעשר

b) אם רוב חולין אם רוב מעשר

3) גמרא

a) קשיא

i) why don't we go בתרא בתרא instead of מטבעות

b) תירוץ

i) We go בתרא בתרא because there is no בתרא

ii) both מעות חולין and מעות מעשר were used at the same time

c) שאלה

- i) How would a person us מעות מעשר and מעות חולין out of a תיבה at the same time
- d) תשובה
 - i) They were separated in ציבורין
- e) שאלה
 - i) Then why is there a שאלה about any of the coins
- f) תשובה
 - i) The coins that are בספק aren't in any of the ציבורין
- 4) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Why doesn't the גמרא use the same מהלך for פת שעטיפשה
 - ii) Namely
 - (1) Say that we don't go בתרא בחר because there is no בתרא
 - (2) both מצה and חמץ were placed in the תיבה at the same time and were separated in ציבורין
 - (3) The פת שעטיפשה is in neither pile
 - (4) And "כיון שרבתה מצה" means we decide the תיבה is מותרת if רוב of the פתים in the piles were מצה
 - b) תירוץ
 - i) It's unusual to bake מצה so early before פסח that some of the מצה is מתעפש quickly
 - ii) So we'd be forced anyway to say that in this special case "רבו ימי מצה" **many** days passed after פסח – enough for the מצה to become מעופש
 - iii) now that we need to anyway say רבו ימי מצה
 - (1) it's less בדוחק to say that
 - (a) כיון שרבתה מצה means only that רבו ימי מצה and we go בתרא בחר
 - (2) Than it is to say that
 - (a) Besides רבו ימי מצה
 - (b) we also need to rely on רוב פתים in the תיבה

תד"ה לפני סוחרי בהמה כו'

תוספות בד"ה לפני סוחרי בהמה כו' דסמוך מיעוטא דחולין דשאר מעות לפלגא דמוכר כו' עד כאן לשונו ר"ל דמיעוט יש נמי דלוקחין בהמות במעות חולין וסמוך אותו לפלגא דמוכר דכל דמי בהמותיו שמוכר הם חולין דמעות מעשר נמי שקבל בשביל בהמה יצאו לחולין ואין להקשות דאימא במוכר נמי יש מיעוט מעות שהם מעשר שהביא עמו מביתו די"ל דאין להם לתלות בשום מעות אלא מה שנצרך בשוק זה דהיינו דמי הבהמות או שנפלו מלוקח או ממוכר דאי הוה לן למתלייה במעות אחרים שבא לקנות בהם דברים אחרים א"כ מעות הלוקחין נמי לא הוו רובן מעשר וא"כ הוא אם תלינן במוכר לא הוו אלא המעות שקבלו מן הלוקחין ויצאו לחולין דלית לן למימר שהיו עמו מעשר ג"כ ליקח בהמות שהרי הוא בעצמו מכר בהמות ודו"ק:

1) גמרא

a) מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר

2) רש"י by ביאור

a) ירושלים in שלמים for בהמות to buy מעות מעשר use mostly לוקחים

b) Once the מעות becomes מעות the מוכרי בהמות to pay the מעות לוקחים

c) It follows that

i) לפני סוחרי בהמה are found מעות If

(1) מעשר they're לוקחים by were dropped If

(2) חולין they're מוכרים by were dropped If

d) ספק איסורא לחומרא and מחצה על מחצה is ספק The

3) תוספות

a) קשיא

i) שלמים for בהמות to buy מעות חולין of מיעוטא There is a

ii) מעות חולין after they were paid to מוכרים and מעות מעשר of מחצה that became that add to the מחצה the result is that רוב is מעות חולין

4) מהרש"א

a) תוספות to קשיא

i) מעות מעשר שני also have מיעוטא דמוכרים a

ii) מחצה על מחצה is ספק that רש"י is right So

b) תירוץ

i) קשיא

(1) מעות that לוקחים bring to buy things other than רש"י take into account Why doesn't

ii) תירוץ

- (1) Must be that in considering "מעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחְרֵי בַּהֲמָה" we take into account only מעוֹת that were brought to this שוּק to buy בהמות
- (2) It follows that we don't take into account any מעוֹת מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי that a מוֹכֵר may have brought to the שוּק
- (3) Because a מוֹכֵר who has בהמות to sell wouldn't bring any מעוֹת to the שוּק to buy more בהמות

דף ז:

תד"ה בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע ותד"ה לא סגי

[דף ז עמוד ב] בד"ה לא סגי כו' אבל המל גרים מברך למול את הגרים כו' עכ"ל וכ"ה בהדיא בברייתא בס"פ ר"א דמילה במל את הגרים דמברך למול ואפי' למאי דמסיק הלכתא על ביעור חמץ ובמל בנו מברך נמי על המילה כפירש"י לקמן לא תקשי הך ברייתא דיש טעם בברכות כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

בד"ה בלבער כו' דלא על זאת הנעשה עכשיו מברך כו' עכ"ל וכ"ה ברא"ש אבל בתוס' פ' ר"א דמילה תירצו בע"א ע"ש ומה שכתבו עוד הכא ואין צריך לברך עובר לעשייתו אלא במקום שהעושה המצוה הוא מברך כו' עכ"ל ברא"ש מתרץ לה בהא דלעיל כיון דלא על מצוה זו הנעשה עכשיו מברך לה שפיר מברך לה אחר המילה והתוס' לא ניחא להו בהכי דאע"פ דלשון להכניסו לא על הנעשה עכשיו לבד קאמר לה מ"מ כיון דבשביל מילה של עכשיו מברך לה דאי לאו המילה של עכשיו לא היה מברך לה כלל היה ראוי לברך אותה עובר לעשייתו אי לאו האי טעמא שכתבו דכשמברך אחר לא ואין להקשות דאכתי אבי הבן שהוא עושה המצוה יאמר להכניסו לפני המילה די"ל לענין עובר לעשייתו לא חלקו כדלקמן גבי טבילה ומיהו לענין שינוי לשון דאחר המל אומר על המילה ואבי הבן אומר למול כדמסיק אה"ג דלית לן למימר לא חלקו ודו"ק:

1) First הקדמה

- a) כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן

2) Second הקדמה

- a) both agree that "למול" refers to a ברית that's about to happen and רב פפא
- b) רב פפא says "על המילה" also refers to a ברית that's about to happen
- c) רב פפי says "על המילה" refers to a ברית that already happened

3) Third הקדמה

- a) For a ברכה that's made עובר לעשייתן it's preferable to make a ברכה that refers to להבא

4) Fourth הקדמה

- a) For רב פפי
 - i) a מוהל who is the אבי הבן must say "למול" because only a לשון that's להבא recognizes that the מוהל was מחויב to do the מילה
 - ii) a מוהל who isn't the אבי הבן
 - (1) is forced to say על המילה even though על המילה isn't להבא and isn't the preferred לשון
 - (2) because he personally wasn't מחויב to do the מילה

5) Fifth הקדמה

- a) For every מוהל –whether or not he’s the אבי הבן – is על המילה because על המילה counts as להבא and there’s no preference to say למול
- b) The גמרא of מסקנא agrees with רב פפא
- 6) ברייתא
- a) A מוהל who is גרים מל את גרים says למול
- 7) תוספות
- a) This is a פשיטות for רב פפי because רב פפי says
- i) Except where the מוהל isn’t מחויב to do the מילה
- ii) it’s preferable to use למול because only למול is a להבא
- iii) and המל את גרים is מחויב to do the מילה the same as a מוהל who is אבי הבן
- 8) ד"ה לא סגי at מהרש"א
- a) קשיא
- i) For רב פפא and for the מסקנא that agrees with רב פפא
- ii) Why is the דין for המל את גרים different from the דין of a מוהל who is אבי הבן where we’ve established that the ברכה is על המילה
- b) תירוץ
- i) יש טעם בברכות
- ii) See ד"ה והלכתא at תוספות
- 9) ד"ה בלבער at תוספות
- a) שאלה
- i) When does אבי הבן make the ברכה of "של אברהם אבינו"?
- b) תשובה
- i) רשב"א says אבי הבן makes this ברכה before the ברית for two reasons
- (1) first reason
- (a) להבא is in the same format as למול and so it also refers to להבא
- (b) and to avoid a משמעות of שקר it follows that the אבי הבן needs to make the ברכה before the ברית
- (2) Second reason
- (a) All ברכות are made לעשייתן in advance
- ii) רשב"א of ראיות מפריך the אבי הבן makes the ברכה after the ברית and he’s מפרך this way:
- (1) There is no משמעות שקר because the להבא tense is a שבח to being מצווה us on מילה not only for this תינוק but also for תינוקות in the future

(2) עובר לעשייתו doesn't apply to this ברכה where the מברך isn't the מוהל who does the מצוה

10) ד"ה בלבער at מהרש"א

- a) agrees with ר"א ש agrees with תם רבינו that the אבי הבן makes the ברכה after the ברית
- b) and adds that
 - i) the תירוץ of תם רבינו to the first טענה of רשב"א
 - (1) that there's no משמעות שקר because the ברכה is a שבה to הקב"ה for being מצווה us on מילה not only for this תינוק but also for תינוקות in the future
 - ii) is also מתרץ the second טענה of רשב"א
 - (1) Namely the ברכה counts as עובר לעשייתו because the ברכה is a שבה to הקב"ה also for תינוקות in the future
- c) קשיא
 - i) Why in fact doesn't תם רבינו follow this מהלך to respond to the second טענה of רשב"א
- d) תירוץ
 - i) תם רבינו says that
 - (1) It's true that להכניסו has no משמעות שקן because the ברכה also refers to מילה in the future
 - (2) But
 - (a) the fact remains that אבי הבן would not be making the ברכה now were his בן not being נימול now
 - (b) so the reference also to מילה in the future isn't enough to take away the requirement that the ברכה must be made עובר לעשייתו
 - ii) and this is why תם רבינו needs to explain that the דין of עובר לעשייתו doesn't apply to אב if he's not מוהל himself
- e) שאלה
 - i) What would תם רבינו say if אבי הבן does do the מילה himself
 - ii) Should אבי הבן make the ברכה before the ברית so that the ברכה is עובר לעשייתו
- f) תשובה
 - i) עובר לעשייתו לא פלוג רבנן regarding
 - ii) Similar to טבילה where תוספות at הטבילה on ב' ד"ה על הטבילה
 - (1) isn't מחלק between
 - (a) of a גר who can't make a ברכה that's עובר לעשייתו before טבילה while he's still נכרי
 - (b) And נשים who can make the ברכה before טבילה
 - (2) And holds that both are מברך only after טבילה

g) קשיא

i) We've seen that at דף ז' the גמרא for רב פפי in the אמינא is מחלק and says that

(1) על המילה אבי הבן who isn't מוהל a

(2) While a מוהל who is אבי הבן says למול

h) תירוץ

i) applies only on the דין of לעשייתן לא פלוג for a ברכה

ii) not to the נוסח of the ברכה

תד"ה על הטבילה

בד"ה על הטבילה כו' וכן בנט"י לא חילקו בין נטילה של אחר בית הכסא כו' עכ"ל והא דלא קאמר הכא בשמעתין נמי חוץ מנטילת ידים דהוא הדין והוא הטעם דקאמר בטבילה משום דגברא לא חזי ואיכא נמי טבילת ידים בטובל ידיו בשיעור מקוה וק"ל:

1) גמרא

a) The ברכה for טבילה of a גר isn't made require עובר לעשייתן because חזי לא גברא

2) ר"י שיטה – תוספות

a) we're not מחלק and נשים also aren't עובר לעשייתן even though they're חזיא to make a ברכה that's עובר לעשייתן

b) the same applies to נטילת ידים

i) we're not מחלק between

(1) נטילה חזי before the גברא is where the אכילה for נטילת ידים

(2) נטילה חזי before the גברא isn't where the הכסא for נטילת ידים

ii) And aren't עובר לעשייתן in either case

3) מהרש"א

a) קשיא

i) Why doesn't the גמרא mention that נטילת ידים is an exception the same as טבילה

b) Two תירוצים

i) First תירוץ

(1) The same טעם - אכתי גברא לא חזי - applies to נטילת ידים the same as טבילה

(2) And that's why there's no need to mention both

ii) Second תירוץ

(1) נטילת ידים is similar to טבילה because בשיעור מקוה counts as נטילת ידים